SÜMER KRAL DESTANLARI

ENMERKAR ~ LUGALBANDA

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SÜMERCE ASLINDAN ÇEVİREN:
SELİM F. ADALI - ALİ T. GÖRGÜ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 3673

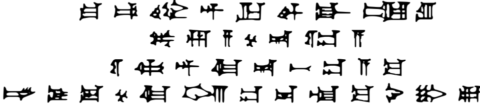
Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün BAB delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ANONİM
SÜMER KRAL DESTANLARI
ENMERKAR ~ LUGALBANDA

ÖZGÜN ADLARI

SÜMERCE ASLINDAN ÇEVİREN
SELİM F. ADALI - ALİ T. GÖRGÜ

Sertifika No: 29619

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

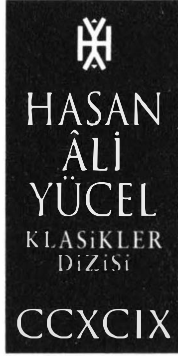
GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM, KASIM 2016, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-896-4 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-893-3 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

SÜMER KRAL DESTANLARI

ENMERKAR ~ LUGALBANDA

SÜMERCE ASLINDAN ÇEVİREN:
SELİM F. ADALI - ALİ T. GÖRGÜ

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

İçindekiler

Sunuş

Güney Mezopotamya'da, MÖ 4. binyılın ikinci yarısında Uruk'ta hızlı bir kentleşme süreci başlamıştı. Toplumsal sınıfların belirginleştiği bu süreçte, karmaşık ekonomik işlemleri kayıt altına almak için, Uruk'ta yazı icat edildi. Uruk maddi kültürünün öğeleri (çanaklar, resim-yazı) Ortadoğu'nun kimi bölgelerine yayılmıştı. Tapınaklar çevresinde yaşayan topluluklar, bu dönemin siyasi kişilerini ve olaylarını sözlü geleneğe aktararak toplumsal hafızaya katmıştı. Mezopotamya yazısı ilk olarak ekonomik, bürokratik işler ile kâtip eğitimi amacıyla tasarlandığı için olsa gerek, henüz bu dönemden kalma yazılı bir Uruk kral destanı bulunamamıştır.

"Erken Hanedan Dönemi" olarak adlandırılan MÖ 3. binyılın ilk yarısında, Uruk dışındaki Sümer şehir devletleri arasındaki rekabet derinleşmişti. Bu dönemlerde Uruk kralları, geçmişin büyük kralları olarak yeraltı dünyasında yaşayan ölümsüz ruhlar sayılırdı. Tapınaklarda onlar için ibadet edilirdi. Bu dönemde, edebi metinler de yazıya geçiriliyordu. Abu Salabih'te bulunan, Lugalbanda ile Tanrıça Ninsuna'nın evliliğini anlatan ve kısmen korunmuş bir edebi metnin nüshası, MÖ 2600 civarlarına tarihlenir. Günümüze kadar yapılan kazılarda bu dönemden kalma az sayıda edebi bulguya rastlanmıştır.

Uruk ve Erken Hanedan dönemlerini takip eden yüzyıllarda, Uruk kralları hakkında efsaneler kaydedildi. *Sümer*

Kral Listesi adıyla tanınan yıllık, MÖ 21. yüzyılın ilk yarısı ile MÖ 18. yüzyıl arasına tarihlenen bazı çivi yazılı kil tablet nüshalarla günümüze gelmiştir. İdeolojik amaçlarla yazılmış bir yıllıktır. Bu yıllık, tarihin başından Eski Bâbil Dönemi'ne kadar gelip geçmiş hanedan ve kral adlarını içerir. Liste, taraflı ve eksik bilgiye sahip olmasından dolayı, bu adları tam olarak belirtmese de, Mezopotamyalıların tarihsel hafızası açısından önemli olan kişilere dair bilgiler içerir. Konumuzla ilgili olarak, Uruk'un kralları ve ülkelerini kaç yıl yönettiklerine kimi zaman abartıyla yer verildiğini söyleyebiliriz.

Sümer Kral Listesi, Uruk hanedanını Güneş Tanrısı Utu'nun oğlu olduğu söylenen ve 324 yıl hüküm sürdüğü iddia edilen Mes-ki'ag-gašer ile başlatır. Eana Tapınağı'nda yaşayan Mes-ki'ag-gašer, denize girip kaybolur. Oğlu Enmerkar ise Uruk kentini kurup 420 yıl hüküm sürer. "Çoban" Lugalbanda, Enmerkar'ın ardından kral olur. 1200 yıl hüküm sürdükten sonra halefi, Ku'ara kentinden gelme ve "balıkçı" olduğu söylenen Dumuzi (aynı ad ile anılan Tanrı'dan farklıdır), 100 yıl hüküm sürer. Babası bir cin (lîl) olduğu söylenen Gılgamış'ın adı da Lugalbanda ve Dumuzi gibi "tanrı" işareti ile yazılır. Kral kutsaldır. Gılgamış, Kulab'ın kralı olarak anılır ve *Liste*'de 126 yıl hüküm sürdüğü yazılıdır. Oğlu Ur-Nungal 30 yıl, torunu Udul-kalama 15 yıl krallık eder. Onları takiben Lā-bašer 9 yıl, Ennundara-ana 7 yıl, Mesḫe 36 yıl, Melam-ana 6 yıl ve Ur kenti devletine yenilmeden önce son kralları Lugal-ki-gin 36 yıl hüküm sürer.

Sümer Uruk kralları, yaşamış gerçek kişiler olsa bile, destanların tarihsel kökenlerini aramak yanıltıcı olabilir. Mezopotamya'da yazılı kaynaklar, farklı ve zamanla değişen tarihsel bilgileri içeriyordu. Eldeki verilere göre, MÖ 22.-17. yüzyıllara tarihlenen pek çok nüshadan anlaşıldığı üzere, üç Uruk kralı hakkındaki destanlar Mezopotamya'da önem kazanmıştı: Enmerkar, Lugalbanda ve Gılgamış. Elinizdeki eser,

Enmerkar ve Lugalbanda'yı konu alan Sümerce destanların bir çevirisini sunmaktadır. Söz konusu metinler şunlardır:

1. Enmerkar ile Aratta Kralı
2. Enmerkar ile Ensuḫkešdana
3. Lugalbanda Dağ Mağarasında
4. Lugalbanda ve Anzud Kuşu

Günümüze ulaşan bu metinler, özellikle Eski Bâbil Dönemi'nde (MÖ 21.-17. yüzyıllar arası) korunmuş ve bir önceki III. Ur Dönemi'nden (yaklaşık MÖ 2112-2004) miras kalmış metinlerdir.

Sargon, yaklaşık olarak MÖ 2340'ta ve daha sonra Sümer şehir devletlerini hâkimiyeti altına aldı. Sargon hanedanı yönetimindeki Agade Devleti, Doğu Sami Akkad dilini Sümer ülkesinde ve Mezopotamya'nın önemli bir bölümünde hâkim kıldı. Bu dönemde, Sümercenin sözlü ve yazılı kullanımı da görece zayıfladı. MÖ 2198 yılında Agade Devleti yıkıldı. MÖ 2111'e kadar Mezopotamya'nın tamamına egemen bir güç yoktu. Bu yıldan itibaren MÖ 2003'e kadar ise Ur kenti merkezli, tarihçilerin *Sümer Kral Listesi*'nden hareketle "III. Ur" olarak adlandırdıkları devlet, Mezopotamya'nın önemli kısmında egemenlik kurdu. III. Ur hanedanı, Sümerceyi tekrar devletin resmi dili yaptı. Sümer destanlarının yazılı metin aktarımını destekledi. Destanların III. Ur Dönemi'nde yazıya geçirilmiş haliyle korunduklarına dair bazı kanıtlar vardır. Bu dönemde başlayan Suriye-Filistin kökenli Amurîlerin akınları, destanlara da yansımıştır. III. Ur Devleti yıkıldıktan sonra, şehir devletleri, onun vârisi olduklarını iddia ettiler. Eski Bâbil Dönemi'nde bir kısmı Amurî hanedanları tarafından yönetilen şehir devletleri ise, Akkadca ve Amurî lehçelerini öne çıkardılar. Uruk krallarına ait destanlar dâhil Sümer geleneğini de korumaya

çalıştılar.[1] Çoğu nüshası Eski Bâbil Dönemi'ne ait olan Enmerkar ve Lugalbanda destanları, eski çağlarda bir başlık yerine metnin ilk dizesine dayanan adlarıyla biliniyorlardı. Sırasıyla destanların katalog adları şunlardır:

1. iri gud ḫuš an teš$_2$ ni$_2$ gal gur$_3$-ru
   Şehir, göğün ihtişamlı boğası, büyük gurur veren ve görenleri dehşete düşüren
2. šeg$_{12}$ muš$_3$ za-gin$_3$-ta e$_3$-a
   Güneşli ovada yükselir kerpiç binalar
3. ud ul an ki-ta ba$_9$-ra$_2$-a-ba
   Eski günlerde, gök yerden ayrı iken
4. lugal-ban$_3$-da kur ki su$_3$-ra$_2$ ĝa$_2$-la ba-ni-in-dag
   Lugalbanda dağların ücra bir yerindeydi

Enmerkar ve Lugalbanda destanlarına göre Aratta şehri, egemenlik yarışında Uruk'un en büyük rakibidir. Destan, Aratta'nın yerini bildirmemektedir. Destandaki bazı bilgilerden hareketle, bu şehrin İran'da Tall-i Malyan ören yerinin ötesinde ve lapis lazuli madenlerine yakın bölgelerde olduğu düşünülmüştür: Şahr-i Suhta ören yeri veya Kerman bölgesindeki Jiroft kültürü, olasılıklar arasındadır. Destan dışı kaynaklarda da Aratta'nın adı açıkça geçmemektedir. Efsane ve yazın dünyası için yaratılmış bir yer adı olabilir. Jiroft bölgesi ise kısmen Marḫaši adlı alanın parçası olabilir.

İki şehrin kralları arasındaki mücadele, bir söz ve akıl yarışı (adamin) ile başlar. Sümerce *adamin* "yarışma, atışma" anlamlarına gelir. İki tarafın karşılıklı sözlü atışmalarla akıl, bilgi ve diğer yönlerden yarışmasıdır. Bir taraf diğerinin üstünlüğünü kabul edince *adamin* sona erer. Destanlar, *adamin* metin türüne ait değildir ama özellikle Enmerkar destanları

1 bkz. "Sunuş", *Bâbil Yaratılış Destanı -Enuma Eliş-*, çev. Selim F. Adalı-Ali T. Görgü, İş Kültür Yayınları, İstanbul 2016.

adamin temasını güçlü bir şekilde işler. İki kral da Tanrıça İnana'nın aşkını kazanmaya çalışmaktadır. *Adamin*'i kaybeden Aratta Kralı, Uruk'a düşmanlık besleyen Hamazulu bir büyücüyü Uruk Krallığı'na kara büyü yapmak için gönderir. Büyücünün karşısına Tanrıça Nisaba'nın himayesinde Bilge Kadın Sağ̂buru çıkacaktır.

Lugalbanda destanlarında ise, Enmerkar'ın Aratta ülkesine düzenlediği seferde Lugalbanda adlı seçkin asker, yolda ağır hastalanır. Asker arkadaşları tarafından bir mağarada terk edilen Lugalbanda, çorak ve ıssız dağlarda hayatta kalma mücadelesi verecektir. Efsanevi Anzud Kuşu'nu aramaya koyulur. Özellikle Lugalbanda ve Anzud Kuşu destanının Sümerce edebiyatın doruk noktalarından biri olduğunu belirtmek gerekir.

Metinler, yüksek sesle okundukları veya müzik eşliğinde terennüm edildikleri için tekrar ve kalıplar içermektedir. Metin içeriğine zor uyum sağlayan ve günümüz okuyucusu tarafından tam anlaşılmayacak kalıplar sıkça kullanılmaktadır. Bu destanlar, okunmak için değil dinlenmeleri amacıyla yazılmıştır.

Günümüze ulaşan bu destan metinleri kil tabletlere yazılmıştır, bu nedenle okunaksız dizeler mevcuttur ve bazı tabletler kırıktır. Sümerce bazı kelimeler ve fiil ön ekleri tam anlaşılmadığı için çeviriler farklılaşabiliyor. Çevirilerde çok farklılaşan yerlerde açıklamalar yapılmıştır.

Kimi sesler çeviri sembolleriyle yazılır (ĝ, ḫ, š gibi). Metnin bazı dizeleri veya dizelerin belirli kısımları günümüze kadar korunamamıştır. Bu nedenle eksik kısımlar ile okunamayan yerler ise "..." ile gösterilmiştir. belirtilmiştir. Kimi boşluklar ve dizenin daha kolay anlaşılması için vurgulanan sözcükler "[ ]" içinde yazılmıştır. Metinde yazılmamış olup ima edildiği düşünülen yerler ise "( )" içinde yazılmıştır. Sümerce çivi yazı sisteminde, sesteş olan ama farklı işaretler ile yazılan sözcükler bulunur. Bunlar, modern bilimsel numaralandırma

ile ayırt edilmektedir. Örneğin: gur "dönmek", gur_2 "eğmek" ve gur_3 "taşımak". Açıklamalara bakılırken bu hususun da göz önünde bulundurulması gerekir.

Selim F. Adalı - Ali T. Görgü
2016

Sözlükçe

Yer Adları ve Kozmik Bölgeler

Abzu: 1. Eridu kentinin baştanrısı Enki'nin tapınağı. 2. Göller ve nehirlerin kaynağı olan tatlı yeraltı suları.
Anšan: İran'da merkezi Tall-i Malyan olan dağlık ülke.
Aratta: Yeri saptanamayan bir yer adı. bkz. Sunuş.
Dilmun: Bahreyn ve civarında olduğu düşünülen ve ticaretin yapıldığı zengin bir ülke.
Eana: İnana'nın Uruk'taki tapınağı.
Egara: Enmerkar'ın Uruk'taki sarayı.
Egipara: Gipar odasının bulunduğu Aratta kralının sarayı.
Enun: Eridu kentinde bir tapınak.
Ereš: Uruk yakınlarında bir yerleşim.
Eridu (Eridug): 1. Sümer şehri. 2. Tell Abu Şahrain.
Ezagina: Aratta kentindeki tapınak.
Gipar: Tapınak evi. Destanda, İnana'nın özel odasını ifade etmektedir.
Hamazu: Irak-İran sınırındaki Zagros bölgesinde tam tespit edilememiş bir yer.
Kara Dağlar: Zubi Dağları gibi Sümer ülkesinin doğusunda dağlık bir bölge.
Kiengi: Sümer ülkesi.
Kulab: Uruk'ta özel bir mahallenin adı. Sümer edebi geleneğinde Uruk ile Kulab yan yana belirtilmektedir.
Lulubi: Zagros dağlık alanına verilen genel bir ad.

Šubur: Sümer ülkesinin kuzeyine verilen bir ad.
Šušin: Elam ülkesi (Güneybatı İran). Başkenti Susa.
Uri: Akkad ülkesi.
Uruk (Unug): 1. Sümer şehri. 2. Warka.
Zabu (Zubi, Subi): Sümer ülkesinin doğusunda yeri tam bilinmeyen ve kalay madenlerinin olduğu düşünülen dağlık bir bölge. Dicle'nin doğusunda güney Zagros bölgesinde olabilir.
Zubi Dağı (Subi): bkz. Zabu.

Tanrı, Tanrıça ve Doğaüstü Varlıklar

Amaušumgalana: Dumuzi'nin bir adı.
An: Gökyüzü Tanrısı.
Ansigaria: Aratta kralının veziri.
Anzud: Tanrı Enlil'in dağların koruyucu yaptığı büyük kuş.
Aruru: Doğum Tanrıçası.
Dumuzi: Çoban Tanrı. İnana'nın sevgilisi.
Enki: Bilgelik Tanrısı.
Enlil: 1. Gök Tanrısı. 2. Tanrıların başı.
Enmerkar: Uruk Kralı.
Ensuḫgirana: bkz. Ensuḫkešdana.
Ensuḫkešdana: 1. Aratta kralı. Ad, *Ensuḫgirana* olarak da okunabilir.
Geštinana: Şarap Tanrıçası. Dumuzi'nin kızkardeşi.
İnana: Savaş ve Aşk Tanrıçası.
İškur: Fırtına Tanrısı.
Lugalbanda: Enmerkar'ın Uruk ordusunda seçkin bir asker.
Martu: 1. Göçebelerin Tanrısı. 2. Amurîler.
Mašgula: Nisaba'nın sığırtmacı.
Namenatuma: Enmerkar'ın veziri.
Nanna: Ay Tanrısı.
Ningal: Ay Tanrısı Nanna'nın eşi.

Ninguenaka: Ninkasi'nin bir adı.
Ninhursag: Doğum ve Dağlar Tanrıçası.
Ninkasi: Bira Tanrıçası.
Ninlil: Gök Tanrısı Enlil'in eşi.
Nintabkulibir: 1. Bilinmeyen bir tanrıça adı. İnana'nın bir adı olabilir.
Nintud: Doğum Tanrıçası. Tanrıçalar Aruru ve Ninhursag için bu ad kullanılıyor.
Ninurta: Savaş Tanrısı.
Nirah: Yılan Tanrısı.
Nisaba: Tahıl ve Yazı Tanrıçası.
Nudimmud: Enki'nin bir adı.
Sağburu: Tanrıça Nisaba adına ak büyü yapan bilge kadın.
Suen: Ay Tanrısı Nanna.
Šakkan: Hayvanlar ve Ovalar Tanrısı.
Šara: Tanrıça İnana'nın oğlu.
Uraš: Bereket Tanrıçası. 1. An'ın eşi. 2. Nisaba'nın annesi.
Ur-Edina: Nisaba'nın çobanı.
Urgirnuna: Hamazulu büyücü.
Utu: Güneş Tanrısı.
Zangara: Rüya Tanrısı.

ENMERKAR ile ARATTA KRALI

1. Gök'ün ihtişamlı boğası, büyük gurur veren ve görenleri dehşete düşüren şehir (Uruk),[1]
2. Kulab (şehri) ... birleştiren ...
3. Fırtınaya göğüs geren, kaderlerin tayin edildiği yer
4. Uruk, büyük dağ ... kalbinde,
5. Akşam yemeği (orada), Tanrı An'ın büyük sofrasında [yenir],
6. O günlerde, kaderlerin yazılıp biçildiği ...
7. Uruk-Kulab'da Eana'yı,
8. Yüceltti büyük prensler.
9. Bereketli (toprakları ve) sazanla dolu suları vardı,
10. Yağmurlarla (büyüyen) tahıl ve keten vardı,
11. Uruk-Kulab'da (toprağın bereketi) katbekat (arttı).
12. Dilmun ülkesi yok iken,[2]
13. Uruk-Kulab'da Eana'nın temeli atılmıştı,
14. Kutsal İnana'nın *gipar*-odası,[3]
15. Kerpiç Kulab'da bir kaya çatlağının arasından parlayan gümüş gibiydi,
16. ... çıkmıyor, ... yapılmıyor iken,
17. ... çıkmıyor, uzak deniz ticareti yapılmıyor iken,
18. Altın, gümüş, bakır, kalay, lapis lazuli taşları,

---

1 Uruk'ta İnana'ya ait Eana Tapınağı'nın bulunduğu özel mahallenin adı Kulab olduğu için Sümer edebi geleneğinde Tanrıça'nın şehri Uruk ve Kulab yan yana belirtilmektedir.

2 Dilmun: Bahreyn ve civarında olduğu düşünülen ve ticaretin yapıldığı zengin bir ülke.

3 *Gipar*: Tapınak evi. Destanda, İnana'nın özel odasını ifade etmektedir. Destanlara göre Sümer kralı ile Tanrıça İnana evli sayılırdı.

19. Dağlardaki taşlar yerinde duruyor iken,
20. ... festivalde yıkanılmaz iken,
21. ... oturmuyor iken,
22. ... gün geçti.
23. ...
24. ...
25. [Eana] rengârenk [süslenmişti],
26. ... kutsal yer ... lapis lazuli ile süslenmişti,
27. İçerisi meyve veren parlak bir *mes*-ağacı gibi güzeldi,[4]
28. Aratta kralı, İnana için,
29. Altın tacını taktı,
30. Kulab kralı gibi (Tanrıça İnana'yı) memnun edememişti,
31. Ülkesi Aratta, Eana Tapınağı'ndaki gibi bir *gipar*-odasını, kutsal bir yeri yapamamıştı,
32. [Aratta kralı], Kutsal İnana için, Kerpiç Kulab gibi bir yeri inşa edememişti,
33. O günler, İnana'nın gönülden seçtiği kral,
34. Zubi Dağı'nda (taht kuran)[5] İnana'nın yüce gönlüne göre seçtiği,
35. Güneş'in Oğlu Enmerkar,[6]
36. Hayırlı dualara cevap veren eceye,
37. Kutsal İnana'ya, dua etti:
38. "Kız kardeşim! Aratta, Uruk için,
39. Hüneriyle altın ve gümüş çıkarsın benim için,
40. Cilalı lapis lazuli taşını [çıkarsın benim için],
41. Cilalı lapis lazuli taşını mükemmel [işlesinler benim için],
42. Uruk'ta kutsal bir dağ yapılsın [benim için],
43. Göksel bir tapınak, senin kalacağın bir yer,
44. Eana'nın tapınağı (olarak), Aratta halkı inşa etsin,

---

4 *Mes*-ağacı, "karağaç" olabilir (Aydın 2013: 469).

5 Zubi Dağları: "Subi" biçiminde de yazılan dağlar. Sümer ülkesinin doğusunda yeri tam bilinmeyen ve kalay madenleri olduğu düşünülen dağlık bölge. Dicle'nin doğusunda güney Zagros bölgesinde olabilir. Efsanelerde kimi yerde tek bir dağ, kimi yerde dağlar olarak geçiyor.

6 Güneş: Güneş Tanrısı Utu.

45. Kutsal *gipar*-odası, senin kalacağın bir yer,
46. İçini Aratta halkı özenle süslesin benim için,
47. Ben, kalbi lapis lazuli olan bir buzağıyım, boynuma sarıl,[7]
48. Aratta, Uruk'a ve bana boyun eğsin,
49. Aratta halkı,
50. Dağlarından taşlar getirsin benim için,
51. Büyük bir tapınak yapsın bana, büyük bir şölen odası yapsın benim için,
52. Büyük bir şölen odasını, tanrıların şölen odasını, gösterişli yapsın benim için,
53. Kulab'daki ilahî güçlerim iyice görülsün,[8]
54. Abzu Tapınağı, kutsal dağ gibi parlasın,[9]
55. Eridu, dağların vadileri gibi benim için parıldasın,
56. Abzu Tapınağı'nı bir çatlaktan ışıl ışıl parlayan bir gümüş gibi yapsın benim için,[10]
57. Ben Abzu'da methiyeler terennüm ettiğim zaman,
58. Eridu'da ilahî güçleri çağırdığım zaman,
59. Kutsal bir tapınak gibi krallık tacını taktığım zaman,
60. Uruk-Kulab'da kutsal tacı taktığım zaman,
61. Büyük tapınağın tahtırevan taşıyanları, beni *gipar*-odasına getirsin,
62. *Gipar*-odasının tahtırevan taşıyanları, beni büyük tapınağa getirsin,
63. Halk hayranlıkla beni övsün,
64. Güneş Tanrısı Utu neşeyle bana baksın."
65. O zaman kutsal Gök'ün ihtişamı, dağları gözetleyen ece,
66. Amaušumgalana için gözlerine sürme çeken kutsal ece,[11]
67. İnana, ülkelerin ecesi,

---

7 Bu dizede "buzağı", Tanrıça tarafından sevilen genç kralı temsil eder.

8 "İlahi güçler" (*me*): Sümer inancına göre tanrıların yönettiği evreni ve insan hayatının işleyişini sağlayan yasa, güç ve olgular.

9 Mezopotamya edebiyatında dağlar, arkalarından doğan güneşin parlaması ile eşleştirilirdi.

10 Abzu: Eridu kentinin baştanrısı Enki'nin tapınağı.

11 *Amaušumgalana*, İnana'nın eşi Dumuzi'nin bir unvanıdır.

68. Güneş'in Oğlu Enmerkar'a dedi ki:
69. "Ey Enmerkar! Sana öğüt vereceğim, beni dinle!
70. Kelam edeceğim, sözüme kulak ver!
71. Erler arasından bir ulak seç, zekice konuşan ve metanetli,
72. Bilge İnana'nın ulu mesajını nereye ve kime götürecek?
73. Zubi Dağları'nın zirvelerine taşıyacak,
74. Zubi Dağları'nın yamaçlarından indirecek,
75. Šušin ve Anšan ülkesi,[12]
76. Küçük fareler gibi ona (ulağa) [Tanrıça'ya] başlarını eğip selam verecekler,[13]
77. Büyük dağlarda, kalabalıklar,
78. Onun [Tanrıça'nın] huzurunda tozlu yere kapanacaklar,
79. Aratta, Uruk'a boyun eğecek!
80. Aratta halkı,
81. Dağlardan taş getirdiği zaman,
82. Büyük bir tapınak yaptığı zaman, büyük bir şölen odası yaptığı zaman,
83. Büyük bir şölen odasını, tanrıların şölen odasını, gösterişli yaptığı zaman,
84. Kulab'daki ilahî gücün iyice görülsün
85. Abzu Tapınağı, kutsal bir dağ gibi parlasın senin için,
86. Eridu, dağların vadileri sana ferahlık versin,
87. Abzu Tapınağı'nı bir çatlaktan ışıl ışıl parlayan bir gümüş gibi yapsın senin için,
88. Abzu'da methiyeler terennüm ettiğin zaman,
89. Eridu'da ilahî güçleri çağırdığın zaman,
90. Kutsanmış krallık tacını taktığın zaman,
91. Uruk-Kulab'da kutsal tacı taktığın zaman,
92. Büyük tapınağın tahtırevan taşıyanları, seni *gipar*-odasına getirsin,

---

12 Šušin: Elam ülkesi (Güneybatı İran) başkenti Susa. Anšan: İran'da Tall-i Malyan ören yerinin bulunduğu bölge.

13 Tanrıça İnana'nın haberini taşıyan ulak, Tanrıçayı temsil ediyor.

93. *Gipar*-odasının tahtırevan taşıyanları, seni büyük tapınağa getirsin,
94. Halk hayran olup seni övecek,
95. Güneş Tanrısı Utu sevinçle sana bakacak,
96. Aratta halkı,
97. [Yüklerini] taşımış iken gün boyu,
98. Sabah serinliği düştüğü zaman,
99. Koyunun, oğlağın, ve kuzunun toplandığı Dumuzi'nin yerinde,
100. Dumuzi'nin sulak otlaklarında,
101. Dağ koyunları gibi etrafında toplanacaklar,
102. Kutsal bağrım üzerinde güneş gibi doğ,
103. Bağrımın cevherisin sen,
104. Övgüler sana olsun, Güneş'in Oğlu Enmerkar!"
105. Kral, İnana'nın sözünü dinledi,
106. [Erler arasından] bir ulak seçti, zekice konuşan ve metanetli; [Enmerkar] ulağına [dedi ki]:
107. "Bilge İnana'nın ulu mesajını nereye ve kime götüreceksin?
108. Zubi Dağları'nın doruklarına götüreceksin
109. Zubi Dağları'nın eteklerine götüreceksin,
110. Šušin ve Anšan ülkesi,
111. Küçük fareler gibi ona [Tanrıçaya] başlarını eğip selam verecekler,
112. Büyük dağlarda, kalabalıklar,
113. Onun [Tanrıça'nın] huzurunda tozlu yere kapanacaklar
114. Ey Ulak, Aratta kralına de ki:
115. '[Arattalıları şehirden] kovarsam ağacından edilmiş kuş gibi kalırlar,
116. Yuvasından kaçırtılmış kuş gibi olurlar,
117. Adi bir mal gibi üzerlerine fiyat biçersem,
118. [Şehri] yerle bir edip toz duman içinde bırakırsam,
119. Enki'nin bir şehri lanetlediği zaman gibi,
120. Bütünüyle yok ederim orayı, yok ederim [Aratta'yı],

121. İnana [yıkıntılar] arasından yükseldiği zaman,[14]
122. [İnsanlar] feryat figan eder,
123. Orayı yerle bir ederim,
124. Deri çuvalları altın tutar iken [Aratta],
125. Çuvallar ağzına kadar altın tozuyla dolu iken,
126. Değerli madenleri balyalarken,
127. Dağ katırlarına sandıkları yüklerken,
128. [Tapınağı] inşa etmeli [Aratta], benim için,
Kiengi ülkesinin Genç Enlil'i için,[15]
129. Kutsal kalbinde Nudimmud için seçilmiş,[16]
130. İlahî güçlerin dağını yapsınlar,[17]
131. Şimşir ile görkemli kılsınlar orayı,
132. Odasına giren Güneş gibi parlatsınlar boynuzlarını,
133. Kapı kanatlarını parlatsınlar,
134. [Aratta sarayı] odalarında şu kutsal ezgiyi, büyüyü de okumalısın ona [Aratta kralına],
135. Nudimmud'un büyüsünü söyle ona,
136. Bir gün yılan olmayacak, akrep olmayacak,
137. Sırtlan olmayacak, aslan olmayacak,
138. Köpek olmayacak, kurt olmayacak,
139. Korku olmayacak, dehşet olmayacak,
140. İnsanın düşmanı olmayacak,
141. O gün Šubur ve Hamazu ülkeleri,
142. Krallık gücünün büyük ülkesi, herkesin birbirini anladığı Kiengi ülkesi,
143. Her şeyi olan ülke, Uri ülkesi,[18]
144. Uçsuz bucaksız çayırların Martu ülkesi,
145. Bütün Yer ve Gök'ün iyi liderlerle yönetilen insanları,
146. Enlil huzurunda tek bir lisan ile konuşabilecekler,

---

14 Aşk Tanrıçası İnana, aynı zamanda savaş ve savaşın yarattığı kargaşaya da egemen kabul edilirdi.

15 Kiengi: Sümer ülkesi.

16 Nudimmud: Enki'nin bir adı.

17 Dizede "dağ" ile yüksek ve abidevi bir tapınak kastediliyor; bkz. 42. dize.

18 Uri: Akkad ülkesi.

147. O gün beyler, prensler ve krallar arasındaki *adamin*'ler[19] için,
148. Enki, beyler, prensler ve krallar arasındaki *adamin*'ler için,
149. Beyler, prensler ve krallar arasındaki *adamin*'ler için,
150. Enki, bereketin efendisi, sarsılmaz kararların efendisi,
151. Ülkede bilgeliğin ve bilginin efendisi,
152. Tanrıların danışmanı,
153. Bilgelik için seçilmiş Eridug kralı,
154. Her yerde konuşulan dili değiştirecek,
155. İnsanların dili bir olacak!'"
156. Ardından Kral [Enmerkar], o ülkeye gidecek ulağa,
157. Aratta'ya gidecek olana dedi ki:
158. "Ey Ulak, geceleyin güney rüzgârı gibi koş,
159. Sabah çiy gibi parla ve kalk!"
160. Ulak, kralının sözünü dinledi,
161. Geceleyin yıldızların altında yol aldı,
162. Gündüz güneşin altında gitti,
163. Bilge İnana'nın ulu mesajını nereye ve kime götürsün?
164. Zubi Dağları'nın doruklarına taşıdı,
165. Zubi Dağları'nın yamaçlarına indirdi,
166. Šušin ve Anšan ülkesi,
167. Küçük fareler gibi ona [Tanrıçaya] başlarını eğip selam verdi,
168. Büyük dağlarda, kalabalıklar,
169. Onun [Tanrıça'nın] huzurunda, tozlu yere kapandılar
170. Beş, altı, yedi, dağ silsilesini aştı,
171. Başını kaldırdığında Aratta'ya varmıştı,
172. Aratta sarayının avlusuna sevinçle girdi,
173. Kralının yüceliğini beyan etti,
174. Aklında tuttuğu sözleri söyledi ve dedi ki,

---

19 *Adamin*: Sümerce "yarışma, atışma" anlamlarına gelir. İki tarafın karşılıklı sözlü atışmalarla akıl, bilgi ve diğer yönlerden yarışmasıdır. Sümer ve Bâbil edebiyatında, bir taraf diğerinin üstünlüğünü kabul edince *adamin* sona erer.

175. Ulak, Aratta kralına dönerek:
176. "Babanız, kralım, beni size gönderdi,
177. Uruk ve Kulab'ın kralı beni size gönderdi."
178. (Aratta kralı): "Kralın bana ne diyor? Söyle bana!"
179. (Ulak): "Kralımın mesajı şudur:
180. Kralımın hükümdarlığı soydan gelir,
181. Uruk'un kralı o, Kiengi'nin büyük başlı yılanı, düşman bir ülkeyi hamur gibi yoğurur,
182. Dağ tepelerinin geyiği o, büyük boynuzları var,
183. Kıymetli boğa o, toynaklarıyla kutsal sabun otunu ezen oğlak o,
184. Kutsal inek dağlarda doğurdu onu,
185. Enmerkar o, Güneş'in Oğlu, beni size gönderen,
186: Kralım dedi ki:
187. '[Arattalıları şehirden] kovarsam ağacından edilmiş kuş gibi kalırlar,
188. Yuvasından kaçırtılmış kuş gibi olurlar,
189. Adi bir mal gibi üzerlerine fiyat biçersem,
190. Yıkılmış şehir gibi [Aratta'da] toz duman içinde bırakırsam,
191. Enki'nin bir şehri lanetlediği zaman gibi,
192. Bütünüyle yok ederim orayı, yok ederim [Aratta'yı],
193. İnana [yıkıntılar] arasından yükseldiği zaman,
194. [İnsanlar] feryat figan eder,
195. Orayı yerle bir ederim,
196. Deri çuvallarında altın tutar iken [Aratta],
197. Çuvallar ağzına kadar altın tozuyla dolu iken,
198. Değerli madenleri yığar iken,
199. Dağ katırlarına sandıkları yükler iken,
200. (Tapınağı) inşa etmeli (Aratta), benim için, Kiengi ülkesinin Genç Enlil'i için,
201. Kutsal kalbinde Nudimmud için seçilmiş,[20]
202. İlahî güçlerin dağını yapsınlar,

20 Nudimmud: Enki'nin bir adı.

203. Şimşir ağacı ile görkemli kılsınlar orayı,
204. Odasına giren Güneş gibi parlak yapsınlar boynuzlarını,
205. Kapı kanatlarını parlatsınlar,
206. (Aratta sarayı) odalarında şu kutsal ezgiyi, büyüyü de okumalısın ona (Aratta kralına),
207. Nudimmud'un büyüsünü söyle ona,
208. Bana cevap verdiğiniz zaman,
209. Lapis lazuli gibi parlayan sakalı olan (Tanrı'ya) adanmışa,[21]
210. Yüce ineğin kutsal güçler ülkesi (Aratta'da) doğurduğu (Enmerkar'a),[22]
211. Aratta'nın topraklarında yetişene,[23]
212. Gerçek ineğin memesinden süt emene,
213. Büyük ilahî güçlerin dağı Kulab'da hâkimiyete layık olana,
214. Güneşin Oğlu Enmerkar'a,
215. O sözü Eana Tapınağı'na güzel haber olarak götüreceğim,
216. Yeni *mes*-ağacı gibi meyve veren *gipar*-odasında,
217. Kulab'ın efendisi kralıma aktaracağım."
218. Bunları söyledikten sonra,
219. (Aratta kralı): "Ey Ulak, Kulab'ın efendisi kralına de ki,
220. Arınma ritüellerine layık olan kral benim,
221. Gökyüzünün büyük çemberi,[24] Gök ve Yer'in kraliçesi,
222. Sayısız ilahî gücün kraliçesi o, Kutsal İnana,
223. Aratta'ya taşıdı, kutsal güçlerin ülkesine,
224. Benim, ülkenin büyük giriş kapısı yaptığı kişi
225. Aratta, Uruk'a neden öyle boyun eğsin ki?
226. Aratta, Uruk'a boyun eğmez, olmaz, ona söyle!"

---

21 Lapis lazuli rengi, tanrıların kutsallık ve görkemini yansıtırdı.

22 Kutsal inek, tanrıçanın anneliği ve kralı himaye etmesini temsil eder.

23 Uruk kralı Enmerkar'ın Aratta topraklarında yetiştiği ifade edilmektedir. Aratta'nın yeri bilinmemektedir.

24 Tanrıça İnana'nın Venüs yıldızı olarak gökyüzündeki hâkimiyetine atıf yapan bir unvan.

227. Bunları söyledikten sonra,
228. Ulak, Aratta kralına cevap verdi:
229. "Korkunç güçleri harekete geçiren Gök'ün büyük kraliçesi,
230. Zubi Dağları'nın doruklarında oturan o,
231. Zubi Dağı'nın zirvesinde taht kuran ve buyuran o,
232. Benim efendim ve kralım, onun hizmetkârı
233. Onu Eana'nın Tanrıça Kraliçesi olarak aldı,
234. Ey Kral, Aratta boyun eğmeli!
235. [Tanrıça], Kerpiç Kulab'da bunu söyledi."
236. Bunun üzerine kralın kalbi çarpmaya başladı, kederlendi,
237. Makul bir cevabı yoktu, makul bir cevabı olmalıydı,
238. Üzüntüyle gözlerini ayaklarına dikmiş, makul bir cevap arıyordu,
239. Makul bir cevap buldu, haykırdı
240. Ulağın sözlerine cevabını,
241. Boğa gibi, hiddetli bir sesle böğürdü:
242. "Ey Ulak, Kulab'ın efendisi kralına de ki,
243. Bu büyük dağlık ülke, göklere uzanan bir *mes*-ağacıdır,
244. Kökleri *sapar*-ağı gibidir, dalları kıskaç gibi,
245. Pençeleri Anzud kartalınınkine benzer bir kuş o,
246. İnana'nın surları kusursuz ve uzun,
247. Kartal pençeleri, Zubi Dağı'nda kan döküyor,
248. Aratta'da gözyaşı [ve ağlama ...],
249. Ama su akıyor, un yükleniyor,
250. Ülkede saygı duyularak dualar ediliyor, kurbanlar sunuluyor,
251. Beş on adamla,
252. Uruk [şehri] kalkıp da Zubi Dağı'na nasıl sefere çıkacak?
253. Kralın silahla üzerime gelmek istiyor,
254. Ben bir *adamin* istiyorum,
255. *Adamin*'i beceremeyen mağlup olsun,

256. Rakip boğanın gücünü kestiremeyen boğa gibi,
257. *Adamin*'i bilen galip olsun,
258. Rakip boğanın da güçlü olduğunu bilen boğa gibi,
259. *Adamin*'i reddederse,
260. Kimsenin meydan okuyamadığı [...] gibi,
261. Bu yarışmayı reddedebilir mi?
262. Ey ulak, sana bir sözüm daha var!
263. İyi anlatayım ki iyi anlayasın,
264. Eana'da pençeleri üzerinde çömelen aslana,
265. Orada böğüren prens boğaya,
266. *Gipar*-odasında genç bir *mes*-ağacı gibi meyve veriyor o,
267. Kulab'ın efendisi kralına şunları tekrar et:
268. Bu sıradağlar savaşçıdır ve yücedir,
269. Akşam evine dönen Güneş gibi,
270. Yüzünden akan kan gibi,[25]
271. Doruklarda yücelen Ay Tanrısı Nanna gibi,
272. Alnı, ürküten bir parlaklık yayar gibi,
273. Bir orman gibi, dağlarda kök salmış,
274. Aratta tacının sahibesi [İnana],
275. Kutsal güçler dağının güzel koruyucusu,
276. Gök'ün kutsal tacı gibi sabahleyin Aratta'yı yüceltir o,[26]
277. Sabah [yıldızının] huzurunda yüceliğimi
beyan edeceğim ben!
278. Çuvallara tahıl doldurup kağnılara yüklemesin
[Enmerkar],
279. Tahılını dağların üzerinden taşımasın,
280. Irgatlar [tahılı] toplayıp işlemesin,
281. Tahılı çuvallara doldurursa,
282. Çuvallara katırlara yüklerse,
283. Yanlarına yedek katırlar katarsa,
284. Bunları Aratta avlusuna yığmayı başarırsa,

---

25 270. ve 272. dizelerdeki benzetmeler, "yüzünden akan kan" gibi, dağların üzerine yansıyan günbatımı kızıllığını ve ayın parlaklığını ifade etmektedir (Vanstiphout 2003: 94).

26 İnana'nın sabah yıldızı Venüs'e kimliğine bir atıf yapılmaktadır.

285. Gerçekten de bereketli olgun tahılı yığabilirse,
286. Dağların meşalesi, şehirlerin cevheri [İnana],
287. Yedi surun süsü,
288. Savaşa hazır kahraman kraliçe,
289. İnana, savaş meydanının kahramanı,
"İnana oyunu"nda[27] başı çeken,
290. Gerçekten de o zaman Aratta'yı leş yiyen it gibi kovarsa,
291. Ben ancak o zaman onun [Enmerkar'ın] önünde eğilirim,
292. O, yüceliğini o zaman kanıtlamış olur,
293. Şehir gibi haddimi bilerek ancak o zaman boyun eğerim,' bunu söyle ona!"
294. Bunları söyledikten sonra,
295. Aratta kralı ulağa,
296. Mesajı ağzından çıktığı gibi ulağa tekrarlattı,
297. Yabani boğa gibi güçlü bacaklarıyla kalktı,
298. Çöl sineği gibi ormanı gündüz vakti geçip gitti,
299. Kerpiç Kulab'a sevinçle ayak bastı,
300. Büyük avluya, meclis avlusuna girdi ulak,
301. Kralı Kulab'ın efendisine,
302. Sözleri ağızdan nasıl çıktıysa öyle tekrar etti,
303. Boğa gibi böğürdü,
304. Enmerkar onu öküz arabası sürer gibi dinledi,
305. Kral onu sağ tarafına oturttu,
306. Sol tarafını ona döndü,
307. "Gerçekten de Aratta ne şart konuştuğunu anlıyor mu?" dedi,
308. Gün, yükselen Güneş ile doğdu,
309. Ülkenin Güneş'i [Enmerkar], başını kaldırdı,
310. Kral, Fırat ile Dicle'yi birleştirdi,
311. Dicle ile Fırat'ı,[28]

---

27 Muharebe ve muharebede yaşanan kargaşaya *eşemen dinana* "İnana oyunu" denirdi.

28 Kanallarla Fırat ve Dicle'nin birleştirilmesi söz konusu edilmiştir.

312. Büyük çanaklar getirildi,
313. Yanlarına küçük çanaklar konuldu, otlakta yatan koyunlar gibi,
314. Has kaplar yanlarında durdu,
315. Kral altın *ešda*-çanaklarını getirtti,
316. Güneş'in Oğlu Enmerkar, [*ešda*-çanaklarını] aralıklarla yerleştirdi,[29]
317. O vakit parlayan tablet kili ve meclisin sivri kamış kalemi [Nisaba],[30]
318. Uğurlu günde doğmuş altın heykel,[31]
319. Güzel Nanibgal, saf [...] ile yetişmiş,[32]
320. Nisaba, ufku geniş ece,
321. Onun [Enmerkar] için kutsal bilgelik evini açtı,
322. Göksel saraya girdi, kulak verdi,
323. Kral, büyük *enun*-evini açtı,
324. *Lidga*-terazisini yere koydu,
325. Eski tahılı diğer tahıldan ayırdı,
326. Hepsini biralık arpayla doldurdu,
327. Filizleri *ḫirin*-bitkisi gibi uzadı,
328. Bu yüzden haralları bağladı,
329. Yığmak için haralları tahıl ile doldurdu, (o kadar çoktu ki) çekirgelere bile yeterdi,
330. Katırlara heybeleri yükledi,
331. Yanlarına yedek katır kattı,
332. Kral, ufku geniş hükümdar,
333. Uruk kralı, Kulab kralı,
334. Aratta yoluna soktu onları,
335. Çatlaklardaki karıncalar gibi bir kalabalığı,
336. Tek başına Aratta'ya yolladı,

---

29 *Ešda*: Tam olarak bilinmemektedir.

30 Dize, Tahıl ve Yazı Tanrıçası Nisaba'nın unvanlarına işaret etmektedir.

31 Çok tanrılı Mezopotamya dininde heykellerin tanrıları barındırdığı ve tanrısal düzeyde doğabileceklerine ve canlı olduklarına inanılırdı (Hurowitz 2003).

32 Nanibgal: Tanrıça Nisaba'nın bir adı.

337. Ülkeye gidecek olan ulağa,
338. Aratta'ya, kral şu talimatları verdi:
339. "Ey Ulak, Aratta kralına de ki:
340. 'Asamın değdiği yer benim hâkimiyetimdedir,
341. [İnana'nın] tacı, Kulab üzerinde koruyucu bir gölgedir,
342. Eana Tapınağı'nın yıldız kadar sayısız ağaç dalı altında,
343. Kutsal İnana kendini ferahlatıyor,
344. [Bu dallardan] bir asa yapabilirse, elinde tutsun!
345. Elinde akik boncuklu tesbih, lapis lazuli boncuklu tesbih taşır gibi taşısın,
346. Aratta kralı bunu getirsin bana!' Söyle ona!"
347. Bunları söyledikten sonra,
348. Ulak Aratta'ya gitti,
349. Tozu dumana kattı,
350. Dağların tepelerin küçük taşları çakur çukur etti,
351. Çölde av arayan ejderha gibiydi, bir benzeri görülmedi,
352. Ulak, Aratta'ya vardığı zaman,
353. Aratta halkı,
354. Yüklü katırları görmek için merakla koşup geldi,
355. Aratta'nın avlusunda,
356. [Ulak], tahılları yığdı, (o kadar çoktu ki) çekirgelere bile yeterdi,
357. Sanki (bu kadar tahıl) Aratta toprağına ekilip biçilmişti,
358. Aratta şimdi bolluk içerisindeydi,
359. Evlerine dönen tanrılar gibi,
360. Aratta'nın açlığı giderilmişti,
361. Aratta halkı,
362. Suda ıslatılmış biralık arpadan tarlalarına [bolca serpti],
363. Ardından [Aratta'nın] hizmetlileri ve memurları ...
364. ... bıraktı ...
365. ...
366. ... biralık arpa ...
367. Aratta'nın oğulları[33] kulak verdi ...

---

33 "Oğulları" yerine "bilgeleri" (*gal*$_2$-*zu*$_2$) de ifade edilmiş olabilir (Mittermayer 2009: 136).

368. Aratta halkına olanı biteni anlattı,
369. Bununla, Aratta'da, elden ...
370. Uruk kralına elini ...
371. [Arattalılar:] "Biz de onu kandıralım,
372. Kulab kralına sahte akik verelim,"
373. Bilge ihtiyarlar,
374. Ellerini ovuşturarak kenara çekildiler, duvara yaslandılar,
375. Krala temiz evlerini açtılar,
376. ... asasını ... sarayın içinde ...
377. [Aklın]daki [sözleri salıverdi ve] de[di ki],
378. [Babanız kralım] beni size gönderdi,
379. Güneş'in Oğlu Enmerkar beni size gönderdi,
380. (Aratta kralı): "Kralın bana ne diyor? Söyle bana!"
381. (Ulak): "Kralımın mesajı şudur:
382. 'Asamın değdiği yer benim hâkimiyetimdedir,
383. [İnana'nın] tacı, Kulab üzerinde koruyucu bir gölgedir,
384. Eana Tapınağı'nın yıldız kadar sayısız ağaç dalı altında,
385. Kutsal İnana dinlenir.
386. (Bu ağaç dallarından) bir asa yapabilirse, elinde tutsun!
387. Elinde akik boncuklu tesbih, lapis lazuli boncuklu tesbih taşır gibi taşısın,
388. Aratta kralı bana bunu getirsin!' Söyle ona!'"
389. Bunları söyledikten sonra,
390. Bunun üzerine [Aratta kralı], özel odasına gitti ve oruç tutarak uzandı,
391. Gün doğduğunda diyecek çok sözü vardı,
392. Söz ağzında durmuyordu, konuşuyordu,
393. Hangi tahılı yiyeceğini şaşırmış eşek gibi dolanıyordu,[34]
394. İmdi, biri diğerine ne diyebilir?
395. Birinin dediğine diğeri ne ekleyebilir?
396. Birinin diğerine dediği, işte şu oldu:
397. "Ey Ulak, kralına de ki:

34 Aratta'ya getirilen çeşitli ve bol tahılları ima eder (Vanstiphout 2003: 95).

398. 'Bir asa, ne tahtadan ne de tahtanın adından,[35]
399. Eline alıp bakarsan,
400. Ne kavak, ne de sığla ağacından,
401. Ne servi, ne de güzel kokulu bir ağaçtan,
402. Ne sedir, ne de ardıç ağacından,
403. Ne söğüt, ne de şimşir ağacından,
404. Ne de atlı arabadaki *asalam*-ağacından,
405. Ne de kamçı kabzasındaki örgülü "kamıştan",
406. Ne altın ne de bakırdan,
407. Ne iyi işlenmiş gümüş ne de [ham] gümüşten,
408. Ne akik ne de lapis lazuli taşından,
409. Böyle bir asa yapabiliyorsa, yapsın göstersin!
410. Elinde akik boncuklu, lapis lazuli boncuklu tesbih taşır gibi taşısın,
411. Kulab kralı böyle bir asa getirsin bana!' Söyle ona!"
412. Bunları söyledikten sonra,
413. Koşulduğu arabadan ipini koparan tay gibi kaçıp gitti,
414. Bozkırda koşan yaban eşeği gibi dörtnala gidiyordu,
415. Ağzına rüzgâr giriyordu,
416. Keçi gibi inatla yoluna devam etti,
417. Kerpiç Kulab'a sevinçle ayak bastı,
418. Kulab'ın efendisi kralına,
419. Mesajın aynısını söyledi,
420. Enki, Enmerkar'a akıl verdi,
421. Kral [Enmerkar], [Enki'nin] yüce alametini öğrendi,[36]
422. Evini ...
423. Kral eline bir post aldı,[37]
424. Sararcasına çevirdi ve ona baktı,

---

35 Sümerce sözlüklerde, "tahta" (ĝiš) sözcüğü, tahta olan ve tahtadan olmayan cisimler için de kullanılır (Vanstiphout 2003: 95).

36 Söz konusu "alamet" (*giskim*, ĝešgem), Bilgelik Tanrısı Enki'nin öğrettiği falcılık sonucu edinilen bilgidir. Dizede eşgem *maḫ-a-[ni.]* "yüce alamet[i]" (krş. "*grossartigen Zeichen*", Mittermayer 2009: 138) olarak ifade edilir.

37 *Munsub* sözcüğünün "deri, post" "tüylü deri" anlamı kabul edilmiştir (Vanstiphout 2003: 81).

425. Havanda ot ezer gibi ezdi,[18]
426. Soktu postu, parlak kamışa,
427. Güneşten gölgeye koydu onu,
428. Gölgeden güneşe koydu onu,
429. Beş yıl, on yıl geçti,
430. Parlak kamışı baltayla kesti,
431. Kral [Enmerkar] onu keyifle seyrediyordu,
432. Zubi Dağı'ndan getirilmiş yağı üzerine döktü,
433. Kral, Aratta'ya gidecek ulağa,
434. Asayı verdi,
435. Ulak Aratta'ya giderken,
436. Kartal gibiydi dağları aşan, çöl sineği gibiydi çölleri aşan,
437. Sazanın suda zıplaması gibi dağı aştı ve Aratta'ya ulaştı,
438. Aratta'nın avlusuna sevinçle ayak bastı,
439. Asayı tutarak ... durdu,
440. Asayı yıkadı ve parlattı,
441. Aratta kralı asayı görünce gözleri kamaştı,
442. Kutsal odasında korkuya kapıldı,
443. Yaverine seslendi:
444. "Aratta halkı dağılan koyun sürüsüne döndü,
ayaklanan bir ülke gibi yolları ele geçirildi,
445. Güçlü Aratta'yı, Kutsal İnana,
446. Kulab'ın kralına teslim etti,
447. Ulağını gönderen [kralın],
448. Ulu mesajı gün gibi ortada,
449. Kutsal İnana, şimdi ona yardım ediyor,
450. Aratta'nın bu sefaleti ve yalanı bizi nereye götürecek?
451. Boyunduruk daha ne kadar sürecek?
452. Bu büyük kıtlık yüzünden,
453. Açlık çekerek Kulab kralının önünde sürünmek
zorunda mıyız?"
454. Aratta kralı ulağına,
455. Önemli bir mesaj verdi, kıymetli bir kil tablet gibi:

---

18 *Na*-taşı: Bir tür havan eli.

456. "Ey ulak, Kulab efendisi kralına de ki:
457. 'Kara olmayan bir köpek, ak olmayan bir köpek,
458. Toprak rengi olmayan bir köpek, kızıl olmayan bir köpek,
459. Sarı olmayan bir köpek, benekli olmayan bir köpek, sana öyle bir köpek vermeli!
460. Benim köpeğim onun köpeği ile *adamin* yapacak,
461. Kim güçlü ortaya çıkacak', söyle ona!"
462. Bunları söyledikten sonra,
463. Ulak, *Ulum*! *Alam*! naraları atarak gitti,
464. Haberi doğruca Kerpiç Kulab'a getirdi.
465. [Enmerkar], dağ eteklerindeki keçi gibi gözlerini dikti,
466. Kızgın bir yılan gibi akasyaların arasından fırladı,
467. Başını kaldırdı ...
468. Aratta kralına ...
469. Tahtından ona, [gürleyen] fırtına [gibi] seslendi:
470. "Ey ulak! Kralına de ki:
471. 'Kara olmayan bir giysi, ak olmayan bir giysi,
472. Toprak rengi olmayan bir giysi, kızıl olmayan bir giysi,
473. Sarı olmayan bir giysi, benekli olmayan bir giysi, ona öyle bir giysi vereceğim!
474. Enlil'in sevdiği köpeğimi, bu köpeği ona göndereceğim,
475. Benim köpeğim onun köpeği ile *adamin* yapacak,
476. Kim güçlü ortaya çıkacak', söyle ona!
477. Ve ona de ki:
478. 'Derhal yalan dolanı [bıraksın], [karar] versin,
479. Aratta halkı koyun da,
480. O da onların çobanı mı?
481. [Enmerkar] geldiğinde, kutsal lapis lazuli dağı [Aratta],
482. Kamışlar gibi boyun eğecek,
483. Parlayan altın ve gümüşlerini,
484. Eana'da (yaşayan) İnana için,
485. Aratta avlusunda yığacak',
486. Şunu da söyle:

487. '(Arattalıları) şehirlerinden, ağacından edilmiş güvercin gibi kaçırırım,
488. [Yuvasından kaçırtılmış kuş] gibi yaparım onları,
489. [Adi bir mal gibi] üzerlerine fiyat biçerim,
490. (Şehirlerinin yerinde?) yeller eser,
491. [Enmerkar] geldiğinde, dağların değerli taşlarını eline aldığında,
492. [Aratta kralı] benim için Eridu'nun büyük tapınakları Abzu ile Enun'u inşa etmeli,[39]
493. Sütun tabanlarını benim için kaplamalı ve süslemeli,
494. [Tapınağın] gölgesi ülkeye yayılmalı,'
495. Nudimmud'un sözleri (bunlar),[40]
496. Bu mesajı ona (Aratta kralına) anlat!"
497. O gün kral ...
498. Tahtın sahibi, kral soyundan olan,
499. Yalnız büyüyen ...
500. Konuşması yüceydi, anlamı derindi,
501. Ulağın dili tutuldu, sözleri tekrar edemedi,
502. Ulağın dili tutulduğu için, sözleri tekrar edemediği için,
503. Kulab kralı kil yoğurdu ve sözlerini kil tablete bastırdı,[41]
504. O günden önce kil tablete söz bastırmak yoktu,
505. Şimdi, gün doğarken, yaptı bunu,
506. Kulab kralı sözünü kil tablete bastırdı,
507. Ulak, kanat çırpan kuş gibi,
508. Oğlak peşindeki kurt gibi istekli,
509. Beş, altı, yedi dağ silsilesini aştı,
510. Başını kaldırdığında Aratta'ya varmıştı,
511. Aratta'nın avlusuna sevinçle ayak bastı,
512. Kralının yüceliğini beyan etti,
513. Aklındakileri söze döktü,
514. Aratta kralına dedi ki:

39 Enun: Eridu kentinde bir tapınak.
40 Dizede "Nudimmud" okuması için bkz. Mittermayer 2009: 144.
41 Çivi yazısı, kil tabletlere ucu kesik kalem ile bastırılarak yazılır.

515. "Babanız, kralım, beni size gönderdi,
516. Uruk ve Kulab'ın kralı beni size gönderdi,"
517. [Aratta kralı]: "Kralın bana ne diyor? Söyle bana!"
518. [Ulak]: "Kralımın mesajı şudur:
519. Kralım yüksek bir *mes*-ağacıdır, Enlil'in oğlu,
520. Ağaç (öyle) büyüdü ki göğü ve yeri kaplıyor,
521. Dalları göğe değiyor,
522. Kökleri yeraltına iniyor,
523. Rahiplik ve krallık onda vücut buluyor,
524. Enmerkar, Güneş'in Oğlu, bana bu tableti verdi,
525. Ey Aratta kralı, bu tableti okuduğun zaman, mesajı öğrendiğin zaman,
526. Bana cevap verdiğiniz zaman,
527. Lapis lazuli gibi parlayan sakalı olan [Tanrı'ya] adanmışa,
528. Yüce ineğin kutsal güçler ülkesi [Aratta'da] doğurduğu [Enmerkar'a],
529. Aratta'nın topraklarında yetişene,
530. Gerçek ineğin memesinden süt emene,
531. Büyük ilahî güçlerin dağı Kulab'da hâkimiyete layık olana,
532. Güneş'in Oğlu Enmerkar'a,
533. O sözü Eana Tapınağı'na güzel haber olarak götüreceğim,
534. Yeni *mes*-ağacı gibi meyve veren *gipar*-odasında,
535. Kulab'ın efendisi kralıma aktaracağım."
536. Bunları söyledikten sonra,
537. Aratta kralı, ulaktan aldı,
538. Kil tableti, ocağın ateşine yaklaştırdı,[42]
539. Aratta kralı kil tablete göz gezdirdi,
540. Sarf edilen sözler çivi[43] olmuştu, (Aratta kralı) öfkeyle kaşlarını çattı,

---

42 Kil tabletin üzerindeki işaretleri görmek için tablet, ocağın ışığına tutuluyor.
43 "Sözler içi olmuştu" benzetmesiyle çivi yazısına ve sözlerin çivi gibi battığına işaret edilmektedir.

541. Ocağın ışığında Aratta kralı kil tablete bakakaldı,
542. O zaman, kutsal taca layık kral, Enlil'in oğlu,
543. Fırtına Tanrısı İškur Gök'e ve Yer'e sesini duyurdu,
544. Bir fırtına çıkardı, koca bir aslan gibi kükredi,
545. Dağları titretti,
546. Dağlık yerleri oynattı,
547. Göğsündeki ürkütücü ışığı ...
548. Muhteşem dağlarda sesi yankılandı,
549. Dağlardaki Aratta'nın güneş gören tarafında,
550. Tahıl kendiliğinden çıkmaya başladı;
nohut kendiliğinden çıkmaya başladı,
551. Kendi kendine yetişen tahıl, ambara (verildi) ...
552. (Bunları) Aratta kralına getirdiler,
553. Huzurunda Aratta avlusuna yığdılar,
554. Aratta kralı tahıl (yığınlarına) baktı,
555. Ulak şaşkın şaşkın bakıyordu ...
556. Aratta kralı ulağa bağırdı:
557. "Yüce İnana, ülkelerin ecesi,
558. Aratta'yı Uruk'a teslim olsun diye terk etmedi!
559. Ezagina Tapınağı'nı Eana Tapınağı'na teslim etmedi![44]
560. Kutsal güçlerin dağını Kerpiç Kulab'a teslim etmedi!
561. Güzel yatağını "kil" yatağa tercih etmedi![45]
562. [İnana], kutsal efendisinden Uruk ve Kulab'ın efendisi
için vazgeçmedi![46]
563. Aratta'nın her tarafını,
564. İnana, ülkelerin ecesi,
565. Azgın sel gelince korur,
566. (Aratta'nın) halkı başka halka benzemez,
567. Dumuzi, insanlar arasından seçti onları,

---

44 Ezagina, "Lapis lazuli evi" anlamına gelmektedir. Eana ile karşılaştırıldığına göre özel bir tapınak adı olabilir.

45 Dizede, *Enmerkar ile Ensuhkešdana* destanının ilk *adamin* yarışına atıf var (Vanstiphout 2003: 96).

46 Kutsal evlilik bağlamında kral, Tanrıça İnana'nın kocası olduğu için "kral, efendi" olarak tanımlanıyordu.

568. İnana'nın kutsal emrini yerine getirirler,
569. (Kralları) "Bilge Köpek", Dumuzi'nin kulu ...[47]
570. ...
571. Selin karşısında durdular,
572. Sel çekildikten sonra,
573. Ülkelerin ecesi İnana,
574. Dumuzi'ye olan aşkından dolayı,
575. Üzerlerine hayat suyu serpti,
576. Ülkeyi onların emrine verdi,
577. "Bilge Köpek" geldiğinde,
578. Rengârenk bir başlıkla başını örttü,
579. Aslan postu giydi,
580. ...
581. ...
582. ...
583. ...
584. İnana ...
585. [İnana'nın] ezgisi, kocası Amaušumgalana'yı mest etti,
586. O günden itibaren, Dumuzi'nin kutsal kulağı,
587. İnana'nın ezgilerini ve sözlerini işitiyor,
588. Bilge Ece, kutsal güçlerin dağına geldiği zaman,
589. Âdet günü geçmiş bakire gibi onun (kralın) huzuruna çıktı,
590. Gözlerine sürme çekti,
591. Göz alıcı beyaz bir elbise giydi,
592. Kralın tacı ayışığı gibi parladı,
593. Başındaki ... denkti,
594. [Eşi] Enmerkar'la beraber tahta oturdu (ve dedi ki:)
595. "Yüceltiğinde ...
596. Aratta'nın koyun ve kuzuları katbekat artacak,
597. Aratta'nın keçi ve oğlakları katbekat artacak,
598. Aratta'nın inek ve buzağıları katbekat artacak,

47 Mittermayer'in (2009: 148) *emedu* sözcüğü "kul" okuması ile Aratta kralı tarif edilmektedir. "Bilge Köpek", kralın bir unvanı olabilir.

599. Aratta'nın dişi eşek ve koşturan sıpaları katbekat artacak,
600. Arattalılar anlaşacak,
601. Bol bol yığacaklar,
602. Sana verilen hasadı,
603. Aratta kralı ile ... yapınca,
604. O ... dağda ...
605. O ...
606. O çıktı ...
607. Denk ...
608. ...
609. ...
610. ...
611. Süs olan ...
612. Kalbin ilahisi ...
613. Bolluğun ...
614. Enlil sana bahşetti, ... bilinsin!
615. Tarlalar bereketli ve sulak değildi,
616. Ülkelerin Kralı Enlil karar verdi,
617. Görevler dağıttı:
618. "Aratta halkı,
619. Altın ve lapis lazuli ticareti yapsın,
620. Ağaçtan meyve (toplar gibi) "altın meyve" toplayan halk onlar,
621. İncir ağacı, üzümü, ... gibi, bol bol yığacaklar,
622. Parlak lapis lazuli çıkaracaklar,
623. Kamış kesecekler,
624. Eana'da (yaşayan) İnana için,
625. Eana avlusunda yığacaklar."
626. "Şimdi kralım, size tavsiye vereceğim, tavsiyemi dinleyin,[48]
627. Bir söz söyleyeceğim, dinleyin!

---

48 Bu dize ile destanı okuyan krala hitap ediliyor. Dizelerdeki kırıklardan dolayı ne anlatıldığı anlaşılmıyor.

628. Yabancı bir ülkeden adam seçerek,
629. Aratta halkı,
630. Diyecek ki: "..."
631. "Buradan giderken ...,
632. Yıldızların ecesi İnana'nın bana verdiği krallığım,
633. Geštiana ..."[49]
634. O şehirde in cin ...
635. Festivalde ... değildi,
636. Gün ...[50]

49 Geštiana: Dumuzi'nin kızkardeşi.

50 Bu dizeden sonra birkaç dize eksik olabilir. Mittermayer'in (2009: 152, 321) tahminine göre metin bir sonraki dize ile bitiyor ve dizede "Nisaba'ya övgüler" (^{d}*Nisaba$_2$ za$_3$-mim$_2$*) ifadesi olabilir.

ENMERKAR ile ENSUḪKEŠDANA

1. Güneşli ovada yükselir kerpiç binaları,
2. Yer'den Gök'e yükselir Kulab şehrinin,
3. Adı gökkuşağı olan Uruk,
4. Tüm renkleriyle parlayarak göğe değiyor,
5. Gökte hilal gibi duruyor,
6. Büyük ilahî güçler asalet katmıştır [Uruk'a],
7. Kutsal dağ [Uruk], uğurlu bir günde kuruldu,
8. Ay gibi ülkeye aydınlık veriyor,
9. Güneş gibi ülkenin üzerinde parlıyor,
10. Buzağı doğuran *saḫar*-ineği gibi verimli.[1]
11. Uruk'un şanı yabancı ülkelere ulaştı,
12. Göz alıcı ışığı, işlenmiş gümüş gibi,
13. Aratta'yı giysi gibi sardı, keten gibi kuşattı,
14. O zamanlar "gün" rahip-kral, "gece" kraldı ve
"Güneş Tanrısı" ilahtı,
15. Aratta kralının veziri Ansigaria'ydı,
16. Kulab kralı Enmerkar'ın veziri, Namenatuma'ydı,
17. Güçlü kraldı o, güçlü prensti o,
18. Güçlü ... kraldı o, güçlü ... prensti o,
19. Güçlü ... kraldı o, güçlü ... prensti o,
20. O tanrı olmak için doğmuştu,
21. Bir tanrı gibi görünüyordu,
22. (Bu) Uruk kralı, Kulab kralı ile, *adamin* yaptı,
23. Aratta kralı, Ensuḫkešdana,[2]
24. Uruk hakkında ulağa dedi ki:

---

1 *Saḫar* sözcüğünün dizedeki anlamı bilinmemektedir.

2 *Kešda* işareti aynı zamanda *gir*$_{11}$ okunabildiği için, kralın adı Ensuḫgirana olarak da okunabilir. Kelime listelerine göre *suḫ.kešda* "süs" demektir ve kralın adı Ensuḫkešdana "Gök'ün (*an*) Süsü (*suḫ.kešda*) olan Kral (*en*)" anlamını kazanır (Berlin 1979: 65).

25. "O bana itaat etsin, boyun eğsin,
26. O bana itaat ederse, (gerçekten) itaat ettiği zaman;
27. O, Egara Tapınağı'nda İnana ile yaşayabilir,
28. Ben, İnana ile Aratta'daki Ezagina Tapınağı'nda yaşayacağım,
29. O, onunla "kil" yatakta yatabilir,
30. Ben, güzel yatakta İnana ile ihtiraslı geceler geçireceğim,
31. O, İnana'yı geceleyin rüyasında görebilir,
32. Ben, İnana ile yüz yüze sohbet edeceğim,
33. O, kazları tahıl ile besleyebilir,
34. Ben, kaz beslemem,
35. Ben, kaz yumurtalarını sepete koyarım ve piliç olanları [ateşte] çeviririm,
36. Ufaklarını geniş kaplara; irileri kazana atarım,
37. Kazlar nehir kenarında dursun,
38. Şehir beyleri, boyun eğdikleri zaman benimle beraber yiyecekler."
39. Enmerkar'a böyle dedi.
40. Ulak, bir dağ keçisi kadar çevikti, şahin gibi uçtu,
41. Gündoğumunda fırladı, günbatımında yol aldı,
42. Gündoğumunda kuşlar gibi ova, bayır aştı,
43. Gece yarısında kuşlar gibi dağlık ülkelerden geçti,
44. Topaç gibi sınırdan sınıra fırladı,
45. Tanrı Šakkan'ın koşan eşeği gibi dağları, ovaları aştı.
46. Koşuyordu, o büyük, güçlü dağ eşeği,
47. Zarif, koşmaya yatkın eşek, dörtnala koşuyordu,
48. Gündoğumunda dağ aslanı gibi ilerledi,
49. Kuzu peşindeki kurt gibi koşuyordu,
50. Köylere gitti, ona hürmet ettiler,
51. Şehirlere gitti, ona saygı duydular,
52. Sarayda kutsal *gipar*-odasında kralın huzuruna çıktı[3]

---

3 Söz konusu yapının kralın *gipar*-odasının da bulunduğu sarayı olduğu anlaşılıyor. Benzeri bir kullanım ile 138. dizede Aratta kralının Egipara "*Gipar*-evi" olduğu ifade ediliyor.

53. "Kralım beni size gönderdi,
54. Aratta kralı, Ensuḫkešdana, beni size gönderdi,
55. Dedi ki:
56. "O bana itaat etsin, boyun eğsin,
57. O bana itaat ederse, (gerçekten) itaat ettiği zaman;
58. O, Egara Tapınağı'nda İnana ile yaşayabilir,
59. Ben, İnana ile Aratta'daki Ezagina Tapınağı'nda yaşayacağım,
60. O, onunla "kil" yatakta yatabilir,
61. Ben, güzel yatakta İnana ile ihtiraslı geceler geçireceğim,
62. O, İnana'yı geceleyin rüyasında görebilir,
63. Ben, İnana ile yüz yüze sohbet edeceğim,
64. O, kazları tahıl ile besleyebilir,
65. Ben, kaz beslemem,
66. Ben, kaz yumurtalarını sepete koyarım ve piliç olanları [ateşte çeviririm?],
67. Ufaklarını geniş kaplara; irileri kazana atarım,
68. Kazlar nehir kenarında dursun,
69. Şehir beyleri, boyun eğdikleri zaman benimle beraber yiyecekler.'"
70. Uruk kralı ... Onların görkemi, onların kılavuzu,
71. ... (halkı) bir arada tutan o,
72. ... temelinin olduğu yere,
73. Onların havadaki şahini o, hem de kuş yakalayan tuzağı,
74. Aratta'daki tapınağın kerpici ...
75. Aratta'ya ... onların ... ulu ...
76. ...
77. (Enmerkar), kil tablet gibi (Aratta kralının sözlerini) yoğurdu, kil tablet okur gibi düşündü, tarttı,
78. "O, İnana ile lapis lazuli sarayında (Ezagina) yaşayabilir.
79. Ben, İnana Gök'ten Yer'e indiğinde onunla yaşıyorum,
80. O, güzel yatakta İnana ile ihtiraslı geceler geçirebilir,

81. Ben, "kil" yatakta olacağım, "lapis lazuli" gibi güzel sarmaşıkla, çiçekle örülü,[4]
82. Arkasında *ug*-aslanı, başında *piri* -aslanı durur,
83. *Ug*-aslanı, *piriĝ*-aslanını kovalar,
84. *Piri* -aslanı, *ug*-aslanını kovalar,
85. *Ug*-aslanı, *piriĝ*-aslanını hep kovalar,
86. *Piri* -aslanı, *ug*-aslanını hep kovalar,
87. Güneş doğmaz, gecenin sonu gelmez,
88. [...] *danna*,[5] İnana'ya eşlik ederim,
89. Güneş kutsal tacıma gelmez,
90. (İnana) kutsal *gipar*-odama girince,
91. Enlil, gerçek taç, asa (?) ...
92. Enlil'in oğlu Ninurta,
93. Direklerin su kanalını taşıması gibi beni kucağına aldı,
94. Enlil'in kız kardeşi Aruru,
95. Sağ memesini çıkardı, sol memesini çıkardı, [beni emzirdi],
96. Büyük tapınağa çıktığım zaman,
97. *Nu-gig* (rahibesi) çığlık atar, Anzud'un yavrusuna çığlık atması gibi,[6]
98. Oraya tekrar çıktığım zaman da,
99. Annesini arayan yavru kuş gibi çığırıyor (İnana),
100. Doğduğu şehirden [ayrılmaz İnana],
101. (Bu) şehir gibi şehir inşa edilmedi,
102. İnana, Uruk'ta yaşıyor; Aratta'ya ne olmuş ki?
103. İnana, Kerpiç Kulab'da yaşıyor; kutsal güçlerin dağı ne yapabilir?
104. Beş yıl, on yıl Aratta'ya gitmeyebilir,
105. Aratta'ya gideceği günü,

---

4 81.-90. dizelerde, Kral Enmerkar ile Tanrıça'nın cinsel beraberliği anlatılmaktadır. Aslanların birbirini kovalaması bir tür kur yapmayı ifade etmektedir. (Vanstiphout 2003: 47).

5 *Danna*: Uzunluk ölçü birimi. Dönem ve bölgeye göre değişir. Destanda kastedilen mesafe anlaşılmamaktadır.

6 "*Nu-gig* (rahibesi)" ile Tanrıça İnana kastediliyor.

106. Eana'nın ulu, kutsal ecesi (İnana),
107. Konuştu benimle, niyetini biliyorum; Aratta'ya gitmeyecek!
108. Hiçbir şeyi olmayan (Aratta kralı), kazlara yem bile bulamaz o,
109. Ben, kazları yem ile besliyorum,
110. Kaz yumurtalarını sepete koyarım ve piliç olanları ateşte çeviririm,
111. Ufaklarını geniş kaplara; irileri kazana atarım,
112. Kazlar nehir kenarında dursun,
113. Şehir beyleri, boyun eğdikleri zaman benimle beraber yiyecekler."
114. Enmerkar'ın ulağı, Ensuḫkešdana'ya (bu mesajı götürdü),
115. Kutsal *gipar*-sarayına, en kutsal yere,
116. (Aratta kralının) oturduğu kutsal yere girdi, tahtına (?) yaklaştı,
117. Ensuḫkešdana tavsiye bekledi, bir cevap aradı,
118. *Gipar* sarayında yaşayan *išib*, *lu*$_2$*-maḫ*, ve *gudug* rahipleri ile *iri*$_3$*-sig*$_{10}$*-ga* saray görevlilerini,
119. Topladı ve onlara danıştı,
120. "Ona ne diyeceğim? Ona ne diyeceğim?
121. Uruk kralına, Kulab kralına, ne diyeceğim?
122. Onun boğası benim boğamla vuruştu,
123. Uruk'un boğası kazandı,
124. Onun adamı adamımla kapıştı,
125. Uruk'un adamı güçlü çıktı,
126. Savaşçısı savaşçımla cenk etti,
127. Uruk'un savaşçısı kazandı."
128. Topladığı meclis ona şöyle cevap verdi:
129. "Sendin Uruk (kralına) ilk,
130. Mesaj olarak Enmerkar'a büyük laflar eden,
131. Enmerkar'ı hizaya getiremezsin, sen hizaya gelmelisin,
132. Aklını başına topla. Ne yapabilirsin ki?"

133. (Aratta kralı:) "Şehrim yerle bir olsa, ben de altında kalmış çanak çömlek olsam bile,
134. Ben Uruk kralına asla boyun eğmem."
135. Hünerli bir Hamazulu *maš-maš* büyücüsü,[7]
136. Hamazulu, hünerli Urginuna,
137. Hamazu savaşta yerle bir edildiğinde Aratta'ya sığınmıştı,[8]
138. Egipara'da *maš-maš* büyücülüğü yapardı,[9]
139. (Büyücü), Vezir Ansigaria'ya dedi ki:
140. "Kralım! Şehrin ileri gelenleri ve ihtiyarları,
141. [Eski, şehrin temelini] atanlar,
142. [Sarayın vezirine] neden [saygı göstermediler]? Neden iyi tavsiye vermediler?
143. [Ben], Uruk'u (selde boğacak) kanal bile kazdırabilirim,
144. (Uruk'a) Aratta'nın [özel odasında] boyun eğdiririm,
145. [Uruk hakkında kararı] (kral) versin,
146. [Batıdan] doğuya [büyük ordumla], denizden sedir ormanına,[10]
147. Doğuya, kokulu sedirler [dağına kadar], boyun eğdiririm,
148. Uruk kendi hazinelerini gemilerle taşıyacak,
149. Gemiler Aratta'nın tapınağı Ezagina'ya yanaşacak."
150. Vezir Ansigaria, şehrinde(?) ayağa kalktı, başını ...,
151. Adam ... Ansigaria ...
152. ...
153. "Kralım! Şehrin ileri gelenleri ve ihtiyarları,
154. Eski, şehrin temelini atanlar,
155. Sarayın vezirine neden saygı göstermediler? Neden iyi tavsiye vermediler?

---

7 *Maš-maš*: Sözlü büyüler uzmanı (Akkadca āšipu, *mašmaššu*).

8 Hamazu: Irak-İran sınırındaki Zagros bölgesinde tam tespit edilememiş bir yer.

9 Egipara: Kralın *gipar*-odasının olduğu saray.

10 Urginuna, "büyük ordu" ile güçlü büyülerini kastetmektedir.

156. [Ben], Uruk'u (selde boğacak) kanal bile kazdırabilirim,
157. (Uruk'a) Aratta'nın [özel odasında] boyun eğdiririm,
158. Uruk hakkında kararı (kral) versin,
159. Batıdan doğuya büyük ordumla, denizden sedir ormanına,
160. Doğuya, kokulu sedirler dağına kadar, boyun eğdiririm,
161. Uruk kendi hazinelerini gemilerle taşıyacak,
162. Gemiler Aratta'nın tapınağı Ezagina'ya yanaşacak."
163. Bu kralı mutlu etti,
164. Ona beş *mana* altın verdi,[11]
165. Ona beş *mana* gümüş verdi,
166. Ona dedi ki: "Faydalı otlar yiyesin."
167. Ona dedi ki: "Şifalı sular içesin."
168. "Onun halkı kölen olduğu gün,
169. Bereket gelecek, malın mülkün olacak," dedi,
170. Büyücü, en iyi tohumları olan çiftçi,
171. Tanrıça Nisaba'nın şehri Ereš'e vardı,
172. İneğin olduğu çiftliğe girdi,
173. Çiftliğin ineği başını salladı,
174. İneği insan gibi dile getirdi,
175. (Büyücü:) "İnek, tereyağını kim yer? Sütünü kim içer?"
176. (İnek:) "Tereyağımı Tanrıça Nisaba yer,
177. Sütümü Nisaba içer,
178. Kutsal taç için özenle yapılan peynirim,
179. Büyük sofraya, Nisaba'nın sofrasına layık,
180. Tereyağı kutsal ağıldan getirilmezse,
181. Sütüm kutsal ahırdan getirilmezse,
182. Sadık inek Nisaba; Enlil'in ilk çocuğu, insanı ayakta tutamaz."
183. (Büyücü:) "İnek! Tereyağın parlak boynuzlarına, sütün sırtına girsin!"

---

11 *Mana*: Ağırlık birimi. 1 *mana* yaklaşık olarak 500 gramdır.

184. İneğin tereyağı parlak boynuzlarına, sütü sırtına geri çekildi,
185. [Büyücü (hemen ardından)] kutsal ahırdan, Nisaba'nın ağılına gitti,
186. Ağılın keçisi başını salladı,
187. Keçiyi insan gibi konuşturdu,
188. (Büyücü:) "Keçi, tereyağını kim yer? Sütünü kim içer?"
189. (Keçi:) "Tereyağımı Tanrıça Nisaba yer,
190. Sütümü Nisaba içer,
191. Kutsal taç için özenle yapılan peynirim,
192. Büyük sofraya, Nisaba'nın sofrasına layık,
193. Tereyağı kutsal ağıldan getirilmezse,
194. Sütüm kutsal ahırdan getirilmezse,
195. Sadık inek Nisaba; Enlil'in ilk çocuğu, insanı ayakta tutamaz."
196. (Büyücü:) "Keçi! Tereyağın parlak boynuzlarına, sütün sırtına girsin!"
197. Keçinin tereyağı parlak boynuzlarına, sütü sırtına geri çekildi,
198. O gün büyücü felaket getirdi, ağıl ve ahırda ses seda kesildi,
199. İneklerin sütü çekilmişti, yavruları karanlıkta kalmıştı,
200. Yavruları açtı, açlıktan inliyordu,
201. Keçilerin sütü çekilmişti, [yavruları karanlıkta kalmıştı],
202. Oğlaklar ve keçiler aç kaldı, hayatları ...
203. İnekler, buzağıları ile üzgün üzgün konuştu,
204. Keçiler, oğlakları ile ...
205. Kutsal yayıktan ses çıkmıyordu, (hayvanlar) açlıktan perişan olmuştu,
206. O gün büyücü felaket getirdi, ağıl ve ahırda ses seda kesildi,
207. Sığırtmaç, sopasını düşürdü, olanları görünce hayretler içinde kaldı,

208. Çoban, değneğini kenara koydu, üzgündü, ağlamaya başladı,
209. Çoban çocuk artık ağıla, ahıra adımını atmadı, başka taraflara gitti,
210. Sütçü artık sokakta bağıramaz oldu, başka taraflara gitti,
211. Nisaba'nın sığırtmacı ve çobanı,
212. Aynı ananın çocukları,
213. Ağılda, ahırda beraber büyümüşlerdi,
214. İlkinin adı Mašgula,
215. Diğerinin adı Ur-Edina,
216. Gündoğumuna açılan büyük şehir kapısında, ülkenin gözbebeğinde,
217. Toprağa diz çöküp gökyüzündeki Güneş Tanrısı'na yakardılar:
218. "Arattalı *maš-maš* büyücüsü, çiftliğimize girdi,
219. Ağılda onun yüzünden hayvanlar süt vermiyor, yavruları bile aç kaldı,
220. Ağılda ve ahırda kötü ve yasak bir şey yaptı, tereyağı ve süt çok az bulunuyor,
221. (Felaketi) getirdi, bizi perişan etti."
222. ... yaklaştı ...
223. ... onu inceledi ...
224. ... Ereš'e gitti ...
225. Fırat'ın [kıyısında], yüce nehirde, ... , tanrıların nehrinde,
226. Tanrılar An ve Enlil'in kaderini belirlediği şehre gitti,
227. Bilge Kadın Sağburu, ... eli üzerinde,
228. İkisi de ırmağa balçık attı,
229. *Maš-maš* büyücüsü, büyük bir sazan çıkardı,
230. Bilge Kadın Sağburu, bir kartal çıkardı,
231. Kartal sazanı kaptı ve dağlara uçtu,
232. İkinci kez ırmağa balçık attılar,
233. *Maš-maš* büyücüsü, bir koyun ve kuzuyu çıkardı,

234. Bilge Kadın Sağburu, bir kurt çıkardı,
235. Kurt, koyun ve kuzuyu kaptı ve uçsuz bucaksız bozkıra kaçtı,
236. Üçüncü kez ırmağa balçık attılar,
237. *Maš-maš* büyücüsü, bir inek ve buzağı çıkardı,
238. Bilge Kadın Sağburu, bir aslan çıkardı,
239. Aslan, ineği ve buzağıyı kaptı ve büyük kamış ormanına götürdü,
240. Dördüncü kez ırmağa balçık attılar,
241. *Maš-maš* büyücüsü, bir dağ keçisi çıkardı,
242. Bilge Kadın Sağburu, dağ leoparı çıkardı,
243. Leopar, keçiyi kaptı ve dağlara kaçtı,
244. Beşinci kez ırmağa balçık attılar,
245. *Maš-maš* büyücüsü, bir ceylan yavrusu çıkardı,
246. Bilge Kadın Sağburu, bir kaplan ve bir *nim*-aslanı çıkardı,
247. Kaplan ve *nim*-aslanı, yavru ceylanı kaptı ve ormana götürdü,
248. *Maš-maš* büyücüsünün yüzü karardı, aklı karıştı,
249. Bilge Kadın Sağburu ona dedi ki:
250. "Ey *maš-maš* büyücüsü, büyüde çok ustasın; ama aptalsın!
251. Tanrıça Nisaba'nın şehri Ereš'e nasıl gidersin,
252. An ve Enlil'in kaderini belirlediği şehirde,
253. Çok eski zamanların şehrinde, Tanrıça Ninlil'in çok sevdiği bu şehirde,
254a. Nasıl büyücülük yaparsın?
254b. Benim rızam olmadan nasıl gidersin Ereš'e?[12]
255. *Maš-maš* büyücüsü cevap verdi:
256. "Bunları bilmeden geldim,
257. Büyüklüğünüzü kabul ediyorum, acıyın bana!"
258. Boyun eğdi, *šudu*-dualarıyla yalvardı ona:
259. "Beni serbest bırakın kraliçem,

---

12 254b. dizesi sadece iki nüshada vardır; Berlin 1979: 56.

260. Şehrime sağ salim döneyim,
261. Sağ salim kutsal güçlerin dağı Aratta'ya dönersem,
262. Her yerde yüce olduğunuzu duyuracağım,
263. Kutsal güçlerin dağı Aratta'da sizi anlatıp öveceğim!"
264. Bilge Kadın Sağ̂buru ona cevap verdi:
265. "Ağılda ve ahırda kötü ve yasak şeyler yaptın, tereyağı ve süt bulunmaz oldu,
266. Sabah, öğlen ve akşam yemeklerimizi mahvettin,
267. Saraydaki sofraya bile süt, tereyağı gelmiyor, kötü ve yasak şeyler ...
268. Bu kötülüğün, tereyağı ve sütü kesmenin, affı olmaz,
269. Ay Tanrısı Kral Nanna ahırda süt bahşetti ...
270. [Ay Tanrısı], suçunun ağır olduğunu söyledi. Ben canını bağışlamıyorum."
271. Bilge Kadın Sağ̂buru'nun meclis önündeki son sözleri büyücünün ölüm fermanıydı,
272. Mağlup büyücüyü Fırat'ın sularında boğdurdu,
273. Yaşam gücünü elinden aldı ve şehri Ereš'e döndü,
274. Ensuḫkešdana onları işitince,
275. Enmerkar'a (ulak gönderdi ve) dedi ki:
276. "İnana'nın sevgilisi sensin, sensin ulu olan,
277. İnana kutsal kucağı için seni seçmiş, seni seviyor,
278. Aşağı ülkelerden yukarı ülkelere kadar 'Büyük Kral' sensin, ben sana biat ettim,
279. Doğuştan dengin değilim, büyük kardeşim sensin,
280. Sonsuza dek benden yücesin!"
281. Enmerkar ve Ensuḫkešdana arasındaki *adamin*'de,
282. Enmerkar üstün geldi,
283. Tanrıça Nisaba'ya övgüler olsun!

LUGALBANDA DAĞ MAĞARASINDA

1. Eski günlerde, gök yerden ayrı iken,
2. Eski [günlerde], bereketli [zamanlarda],
3. Eski [günlerde], (eski) hasat [zamanında],
4. [Sınırların] çizildiği, toprakların ölçüldüğü [zamanlarda],
5. [Sınır taşlarının] dikildiği, üzerine adların yazıldığı [zamanlarda],
6. Set ve kanalların kutsanarak inşa edildiği [zamanlarda],
7. Derin su kuyularının açıldığı [zamanlarda],
8. Uruk'un topraklarına Fırat'ın bereket getirdiği [zamanlarda],
9. ... inşa edildiği [zamanlarda],
10. ... yerleştirildiği [zamanlarda],
11. Kutsal Tanrı An ... aldığı [zaman],
12. Uruk'un rahiplik ve krallık makamları kurulduğu zaman,
13. Kulab'ın çoban değneği ve kral asası savaşta zaferle kalkıyordu,
14. Savaşta, "İnana'nın oyunu"nda,[1]
15. Karabaşlar, uzun ömürlü ve mutluydu o zamanlar,[2]
16. Hayat düzenleri ve ritüelleriyle,
17. Güçlü, toynaklı dağ keçileri ile,
18. Kıvrık boynuzlu dağ geyiklerini,
19. Güneş'in Oğlu Enmerkar'a sunarlardı.
20. O günler, kral o şehre karşı topuzunu kaldırdı,
21. Güneş'in Oğlu Enmerkar,
22. Kutsal güçlerin dağı Aratta'ya sefere çıkacaktı,
23. İsyan eden ülkeye gidip orayı yerle bir edecekti,

---

1 "İnana'nın oyunu" için bkz. *Enmerkar ile Aratta Kralı*, 289. dize.
2 Sümer ve Mezopotamya'da halka "Karabaşlar" (*sağgig*$_2$) denirdi.

24. Kral, şehrini savaşmaya çağırdı,
25. Haberci, savaş borusuyla bütün ülkelere
(sefer hazırlıklarını) duyurdu,
26. Uruk, bilge kral ile yürüdü,
27. Kulab, Enmerkar'ı izledi,
28. Sel gibi bir Uruk ordusu,
29. Fırtına bulutu gibi bir Kulab ordusu vardı,
30. Ağır bir sis gibi yeri kaplıyor,
31. Göklere değecek kadar toz duman kaldırıyorlardı,
32. Karga sürülerinin en iyi tohumlara üşüşmesi gibi,
33. (Kral), halkını çağırdı,
34. Kardeş kardeşe haber verdi,
35. Kral [Enmerkar] başta, (askerler arkasında) yürüdü,
36. Askerlere [cesaret ...],
37. Enmerkar önde (askerler) yürüdü,
38. Askerlere [cesaret ...],
39. ...
40. ...
41. Tahıl yeşersin diye,
42. Enlil'in kalbini teskin eden sadık (kral),
43. Bütün Kulab'ı çağırdı,
44. Dağları koyun sürüleri gibi geçtiler,
45. Dağların, ovaları boğalar gibi geçtiler,
46. gözünü sınıra dikti, yolu biliyordu,
47. ... arıyordu, beş gün geçti,
48. [Altıncı gün] yıkandılar,
49. ... yedinci gün dağlara çıktılar.
50. Patikalardan geçerken,
51. Bataklığı taşıran büyük bir sel gibiydiler,
52. Kral, fırtınayı at sürer gibi sürüyordu,
53. Güneş'in Oğlu, parlayan gümüş,
54. Gök'ten Yer'e inmiş,
55. Başı gümüş gibi parlıyordu,
56. Bir elinde şimşek gibi dikenli okları,

57. Diğer elinde keskin tunç baltası parlıyordu,
58. Ustaca yapılmış baltasında avını yiyen köpek kabartması vardı,
59. O günlerde yedi genç vardı, yedi genç vardı,
60. Yedi kişiydi Kulab'da doğan bu genç yiğitler,
61. Yedisini de Bereket Tanrıçası Uraš doğurdu, "Yabani İnek" emzirdi onları,[3]
62. Hayatlarının baharında soylu Sümerli kahramanlardı onlar,
63. Gök Tanrısı An'ın sofrasından yiyip içerlerdi,
64. Yedisi de komutandı,
65. Her biri yüzbaşı oldu,
66. Binbaşı oldu,
67. Üç yüz askerin başı,
68. Altı yüz askerin başı,
69. Her biri yedi ayrı 36000 askerin başıydı,[4]
70. Kralın gözde askerleriydi onlar, "açık-gözler" alayı denirdi onlara,[5]
71. Sekizincileri Lugalbanda'ydı,
72. ... suda yıkanmış,
73. Yolda sesi çıkmıyordu,
74. Kralın ... hazır etti ve askerler ile yürüdü,
75. Yarı yolu geçmiş iken, yarı yolu yürümüş iken,
76. Orada başına ağrı girdi, hasta oldu,
77. Kamışlarla başından tutulmuş bir yılan gibi kıvranıp durdu,
78. Tuzağa düşmüş bir ceylan nasıl birden yıkılırsa, işte öyle yere yıkıldı,
79. Tutan eli tutmuyordu,
80. Giden ayağı gitmiyordu,

---

3 "Yabani İnek" (*immal*$_2$): Bereket Tanrıçası Uraš.

4 Dizede *šar*, 36000 sayısına veya sonsuz değere işaret eder (Vanstiphout 2003: 160).

5 Açık-gözler alayı: Sefer sırasında kralın yakınında bulunan özel eğitimli askerler.

81. Ne kral ne de askerler el değdi,
82. Büyük dağlarda, yerin üzerinde bir toz bulutu (gibiydiler), dediler ki:
83. "Onu Uruk'a taşıyalım," ama nasıl taşıyacaklarını bilmiyorlardı,
84. "Onu Kulab'a taşıyalım," ama nasıl taşıyacaklarını bilmiyorlardı,
85. Dağlarda soğuktan tir tir titriyordu (Lugalbanda),
86. Onu sıcak bir yere getirdiler ...
87. Ambar ...
88. Kuş yuvası gibi bir çardak yaptılar, yorgan açtılar.
89. Hurma, incir, çeşit çeşit peynir ...
90. Hastaların yiyeceği tatlı ekmekleri,
91. Sepetlere doldurdular, ona bir yuva yaptılar,
92. Ağıldan her tür yağı, ahırdan her tür taze peyniri,
93. Yağda soğuk yumurtalar, haşlanmış yumurtalar,
94. Sanki kutsal ve kıymetli bir yer için sunu tablası hazırlıyorlardı,[6]
95. Hurma şurubunu birayla karıştırdılar,
96. Tereyağı sürülmüş ekmek dilimlerini,
97. Onu tablanın üzerine yatırdılar,
98. Erzak dolu deri tılumları,
99. Yiyecek dolu deri çuvalları,
100. Kardeşleri ve yoldaşları,
101. Hasat zamanı boşaltılan kayık gibi,
102. Dağ mağarasında başının yanına boşalttılar,
103. Kırbalarındaki suyu ...
104. Koyu bira, *kurun*-birası, buğday birasını,
105. Tadı güzel şarap ve *gu*$_2$*-me-ze*$_2$ birasını,
106. Mağarada kırbayı tahtasına koyar gibi yanı başına koydular,
107. Buhur yağı, saf yağı, güzel kokulu yağı, *ligidba*-yağı ve en has yağları,

---

6 Kutsal ve kıymetli bir yer: Ölüler dünyası.

108. Kaplarda karıştırdılar,
109. Mağarasında başının yanına astılar,
110. Kalaylı tunç baltasını,
111. Zubi Dağları'ndan gelen,[7]
112. Başının yanına koydular,
113. Demir hançerini,
114. Kara Dağlar'dan gelen,[8]
115. Beline bağladılar,
116. Gözleri, taşan su kanalları gibi oldu,
117. Kutsal Lugalbanda'nın gözleri açıktı,
118. Ama dudakları Kutsal Güneş'in kapısı gibi kapalıydı,[9]
119. Kardeşlerine açmadı,
120. Boynunu yokladılar, nefes almıyordu,
121. Kardeşleri ve yoldaşları,
122. Aralarında konuştu,
123. "Kardeşimiz güneşin doğması gibi yatağından kalkarsa,
124. Onu hasta eden ilah onu rahat bıraktı demektir,
125. Yerse ve içerse,
126. Ayakları tekrar yere basacak,
127. Onu dağlardan Kerpiç Kulab'a taşıyacaklardır,
128. Ama Güneş kardeşimizi çağırırsa,
129. Kutsal ve kıymetli yere,
130. Vücudu burada [kalacak?],
131. Aratta'dan döndüğümüz zaman,
132. Kardeşimizi Kerpiç Kulab'a taşımamız gerekecek,
133. Kutsal Ay Tanrısı Nanna'nın göçebe inekleri gibi,
134. Güçten düşmüş bir boğayı ahıra terk eder gibi,

---

7 Zubi Dağları: bkz. *Enmerkar ile Aratta Kralı*, 34. dize.

8 Kara Dağlar: Zubi Dağları gibi Sümer ülkesinin doğusunda dağlık bir bölge olduğu düşünülüyor.

9 *Güneşin kapısı* benzetmesi ve bu kapının kapalı olması tam olarak anlaşılmamaktadır (Vanstiphout 2003: 160). Ancak Güneş Tanrısı'nın yeraltı dünyasına girip çıktığına inanılırdı. Giriş ise insanlara kapalıydı ve yeraltı dünyasına ancak ölüm ile gidilebilirdi. *Kapalı güneş kapısı* benzetmesi ile bu inanışlara ve Lugalbanda'nın ölüm ile yaşam arasındaki durumuna temas edildiği düşünülebilir.

135. Kardeşleri ve yoldaşları,
136. Kutsal Lugalbanda'yı terk ettiler,
137. Gözyaşı ve ağıt ile,
138. Gözyaşı ve dua ile,
139. Kederlenerek ve gözyaşı dökerek,
140. Lugalbanda'nın büyük kardeşleri dağda yola devam ettiler,
141. Lugalbanda hasta yattı, iki gün geçti,
142. Bu iki güne bir yarım gün daha eklendi,
143. Güneş'in gözleri evinin üstündeydi,[10]
144. Hayvanlar, dışkılarına bakar iken,
145. Günün sonunda, akşam serinliğinde,
146. [Lugalbanda] ter içinde kalmıştı,
147. Hastalığı geçmemişti,
148. Yüzünü güneşe döndü,
149. Babasına yakaran çocuk gibi ağladı,
150. Mağarada zarif ellerini kaldırdı ve ona dua etti:
151. "Ey Güneş, sana selam olsun! Beni bu hastalıktan kurtar!
152. Ey Kahraman, Ningal'in oğlu, sana selam olsun! Beni bu hastalıktan kurtar!
153. Ey Güneş, kardeşlerim dağa tırmanıyor,
154. Ey Baba, bu mağarada, bu çok vahşi yerde, beni hasta hasta bırakma!
155. Burada anam yok, babam yok,
156. Tanıdığım yok, sevenim yok,
157. Burada "Ah vah yavrum!" diyecek anam yok,
158. "Ah vah kardeşim!" diyecek kardeşim yok,
159. Gelip ağlayacak anamın komşusu yok,
160. Ana tanrı ve baba tanrı burada olsaydı,
161. Komşuluk Tanrısı "Bu adam ölmesin!" derdi,
162. Yalnız köpek kederli, yalnız adam öfkeli olur,
163. Bu ıssız dağ başında,

10 Güneşin battığında Güneş'in evi olan yeraltına indiğine inanılırdı.

164. Ey Güneş, yapayalnız bir adamım, durumum kötü,
165. Ölüm beni su gibi alıp götürmesin bu vahşi yerde!
166. Bir buğday tanesi gibi acı toprağa yedirme beni!
167. Bir topaç gibi atma beni bu ıssız yerlere!
168. Kardeşlerim küçümseyerek anmasın beni, kurtar beni bu hastalıktan!
169. Yoldaşlarım aşağılamasın beni, kurtar beni bu hastalıktan!
170. Sonum bir aciz gibi dağlarda olmasın!"
171. Güneş, Lugalbanda'nın gözyaşlarını sildi,
172. Mağarada cesaret ve güç vermişti ona,
173. İşvesi, cilvesi fakir fukaraya bile tatlı gelen (Tanrıça İnana),
174. Eğlencelere ve meyhanelere neşe getiren, yatak odasına keyif veren fahişe,
175. Açları, fukarayı besleyen,
176. Ay Tanrısı Suen'in kızı İnana,[11]
177. (Lugalbanda'nın) önünde boğa gibi dikildi,
178. Parlıyordu, oğlu kutsal Šara gibi,
179. Yüzünün ışığı mağarayı aydınlattı,
180. Lugalbanda, parlayan İnana'ya baktı,
181. Babasına yakaran çocuk gibi ağladı,
182. Mağarada zarif ellerini kaldırdı (ve ona dua etti):
183. "Ey İnana, keşke evimde, şehrimde olsaydım!
184. Keşke burası doğduğum Kulab olsaydı!
185. Yılanların bile yuvası var,
186. Akrebin bile yerde deliği var,
187. Büyük halkımı (özledim?),
188. Büyük kadınları (özledim?),
189. ... Eana'yı (özledim?),
190. ...

---

11 Ay Tanrısı'na Sümercede "Nanna", Akkadcada "Suen" denirdi. Mezopotamya'da Sümerliler ve Akkadlılar beraber yaşadıkları için aynı Ay Tanrısı'na farklı isimler verebiliyorlardı. Venüs olarak İnana da Ay ile yakın ilişkili görülürdü.

191. ...
192. Küçük, ışıl ışıl, güzel taşlarını,
193. Tepesinde *sağ-kal* taşları, altında ...
194. (İnana'nın?), Zabu Dağları'nın zirvesindeki çığlığı,
195. Sesi ... yankılanıyor,
196. Telef olmayayım bu servili dağlarda!"
197. İnana onun gözyaşlarını sildi,
198. Onu (Lugalbanda) uyuyan Güneş gibi uyuttu.
199. Onu kalbin neşesiyle, tıpkı yün bir giysiyle sarar gibi sardı,
200. Kulab'da kerpiç evlerin olduğu bir sokakta dolaşıyormuş gibi (ferahladı),
201. Karanlık çorbayı içen Boğa,[12]
202. "Kutsal Buzağı" yıldızı nöbeti devraldı,[13]
203. Sabah yıldızı gibi gökte seyahat eder ve "yazı yazar",[14]
204. Geceleyin parlak ışığını yayar,
205. Suen, "Yeni Ay" derler ona,
206. Baba Nanna, doğan güneşe rehberlik eder,
207. Başında tacıyla ihtişamla yükselen kral,
208. Enlil'in sevgili oğlu Suen,
209. Bu kral tanrı bütün şanıyla zirvede,
210. Parlıyordu, oğlu kutsal Šara gibi,
211. Yüzünün ışığı dağdaki mağarayı aydınlattı,
212. Lugalbanda, yüzünü Ay'a döndü,
213. Babasına yakaran çocuk gibi ağladı,
214. Mağarada zarif ellerini kaldırdı (ve ona dua etti):
215. "Göklerin ulaşılmaz kralı Ay!
216. Göklerdeki ulaşılmaz Suen!
217. Adaletten yana, kötülüğe karşı olan kral!

---

12 Boğaya benzetilen Ay Tanrısı'nın karanlığı yok edip geceyi aydınlatması kastediliyor.

13 Önceki dizedeki gibi Ay Tanrısı kastedilmektedir.

14 Dizedeki ifadelerle ayın parlaklığı ifade edilir. *Yazı yazar*, göklerde kaderlerin yıldızlarla yazılı olduğunu ve geceleyin yıldızlara Ay Tanrısı'nın egemen olduğunu ifade eder.

218. Adaletten yana, kötülüğe karşı olan Suen!
219. Adalet ile kalbini yatıştırır,
220. Öyle yücesin ki serviler senin asan olur,
221. Adaletin zincirlerini çözersin,
222. Kötülüğün zincirlerini çözmezsin,
223. Kötülüğü ...
224. Öfkelendiğinde,
225. Kötülüğe bir yılan gibi zehir akıtırsın."
226. Ay onun gözyaşlarını sildi ve ona güç verdi,
227. Lugalbanda ayağa kalktı,
228. (Ertesi gün, Güneş Tanrısı) Boğa ufukta parladı,
229. Serviler arasında şahlanan Boğa,
230. Meclis huzurunda yükselen Kalkan,
231. Askerlerin gözdesi kıymetli Kalkan,
232. Yiğit Güneş gökten ışıldıyordu,
233. Işığı mağarada Kutsal Lugalbanda'nın üzerine düşüyordu,
234. Koruyucu erkek cini başının üstünde dönüyor,
235. Koruyucu dişi cini arkasında duruyordu,
236. Ona musallat olan Tanrı gitti,
237. Güneş'e yüzünü döndü,
238. Babasına yakaran çocuk gibi ağladı,
239. Mağarada zarif ellerini kaldırdı (ve ona dua etti):
240. "Ey Güneş, ülkemizin çobanı, Karabaşların babası!
241. Sen uyuyunca insanlar seninle uyuyor,
242. Ey Yiğit Güneş, sen uyanınca insanlar seninle uyanıyor,
243. Ey Güneş, sen olmazsan,
244. Kuş bile avlanmaz, kaçak köle bile yakalanmaz,
245. Yalnız yolcuların yoldaşısın,
246. Ey Güneş, yolcu çiftlerin üçüncü yoldaşısın,
247. Dizginleri tutanın miğferi sensin,
248. Fakiri, muhtacı ve çıplağı,
249. Parlak, beyaz yün gibi sarar senin gün ışığın,
250. Parlak, beyaz yün gibi köleleri bile sarar,

251. Yaşlı zengin adamlar da,
252. Fakir yaşlı kadınlar da över ışığını,
253. Onların son günlerine kadar tatlıdır ışığın,
254. Merhem gibi şifalıdır ışığın,
255. Büyük yabani boğaları bile yatıştırır,
256. ...
257. Ey Kahraman, Ningal'in oğlu! Sesin duyuluyor,
258. Nerede insanlar ve sığırlar varsa ...
259. ...
260. Kardeş, kardeşi ile ...,
261. Sabanını doğru zamanda tutuyor,
262. (Ey Güneş), hüzünlü *ilu*-şarkıları senin için göklere yükseliyor,
263. Ey Kahraman, Ningal'in oğlu, seni övüyorlar!"
264. Kutsal Lugalbanda mağarasından çıktı,
265. Enlil'in sevgilisi bereketli toprak, yaşam bitkisini yeşertti,
266. Dağların, ovaların anası ırmaklar, yaşam suyunu taşıdı,
267. Lugalbanda, yaşam bitkisinden yedi,
268. Yaşam suyundan içti,
269. Yaşam bitkisinden yediği zaman,
270. Yaşam suyundan içtiği zaman,
271. Kenarda bir "toynağını" yere bastı,
272. Oradan dağ eşeği gibi indi,
273. Tanrı Šakkan'ın koşan eşeği gibi dağları, ovaları aştı,
274. Koşuyordu, o büyük, güçlü dağ eşeği,
275. Zarif, koşmaya yatkın eşek, dörtnala koşuyordu,
276. Gece bitiyor, gündüz oluyor, (Lugalbanda) yürüyordu,
277. Dağlarda, ovalarda, geceleri ay ışığının altında koşuyordu,
278. Bir başınaydı, gözüne kimse görünmüyordu,
279. Deri tuluma basılmış erzakı,
280. Deri çuvallara doldurulmuş erzakı,
281. Kardeşleri ve yoldaşlarının,

282. Serin su ile arazide ekmek yaptığı,
283. Kutsal Lugalbanda, (erzakı) mağarasından çıkardı,
284. Kömürlerin üzerine koydu,[15]
285. Tulumu suyla doldurdu,
286. Elinde ne varsa parçalayıp içine attı,
287. Eline ince çakmak taşları aldı,
288. Taşları birbirine sürttü,
289. Kömürü açık araziye taşıdı,
290. İnce çakmaktan kıvılcım çıktı,
291. Gecenin karanlığında ışığı gün ışığı gibi yayıldı,
292. Hurmalı tatlı ekmek pişirmeyi bilmez iken,
ocak nedir bilmez iken,
293. Yedi parça kömür ile *giziešta*-ekmeğini az ateşte
pişirmeyi başardı,
294. Ekmek pişerken,
295. Dağlarda *šulḫi*-otları topladı, köklerini ve dallarını
kesti,
296. Günlük paylara ayırdı pişen ekmekleri,
297. Hurmalı tatlı ekmek pişirmeyi bilmez iken,
ocak nedir bilmez iken,
298. Yedi parça kömür ile *giziešta*-ekmeğini az ateşte
pişirmeyi başardı,
299. Hurma şurubu ve güzel tatlılar ekledi,
300. O sırada kızıl, gürbüz, büyük boynuzlu bir boğa vardı,
301. Gecenin bir vakti ... yaptı,
302. Kutsal dağlar ve ovalarda diğer kızıl boğaları
çağırıyordu,
303. Güzel kokulu ağaçların yapraklarını tahıl gibi
çiğniyor,
304. Servi ağaçlarının dal ve yapraklarını hasırotu gibi
çiğniyor,
305. *Šenu*-ağaçlarından çalı çırpıyı kokulu bir ot gibi
kokluyor,

15 Kömür ile kardeşlerinin bıraktığı yanabilir taşlar kastedilmektedir.

306. Akan nehirlerin suyunu içiyordu,
307. Dağların kutsal bitkisi *ilinnuš*-otundan tıka basa yemişti,
308. Dağdaki kızıl boğalar, çayırda gezinirken,
309. Birisini tuzağıyla yakaladı (Lugalbanda),
310. Bir ardıç ağacını kökünden söküp dallarını kopardı,
311. Ağacın tarla sazı gibi uzun köklerini,
312. Kutsal Lugalbanda, hançerle kesti,
313. Kızıl dağ boğasını urganla bağladı,
314. O sırada civarda cins cins keçiler; şişmanı, yaşlısı, bitlisi, yaralı berelisi,
315. Onlar da vardı, güzel kokulu ağaçların yapraklarını tahıl gibi çiğniyor,
316. Servi ağaçlarının dal ve yapraklarını hasırotu gibi çiğniyor,
317. *Šenu*-ağaçlarından çalı çırpıyı kokulu bir ot gibi kokluyor,
318. Akan nehirlerin suyunu içiyorlardı,
319. Dağların kutsal bitkisi *ilinnuš*-otundan tıka basa yemişlerdi,
320. Kızıl keçi ile dişi keçi çayırda gezinirken,
321. İkisini de tuzağıyla yakaladı (Lugalbanda),
322. Bir ardıç ağacını kökünden söküp dallarını kopardı,
323. Ağacın tarla sazları gibi uzun köklerini,
324. Kutsal Lugalbanda, hançerle kesti,
325. Kızıl keçi ile dişi keçiyi bu dallara bağladı,
326. Bir başınaydı, gözüne kimse görünmüyordu,
327. Sonunda uyku "krala" üstün geldi,[16]
328. Uyku, gafletin ülkesidir,
329. Yükselen bir sel, kerpiç bir duvarı yıkan el gibi,
330. Eli üstün gelir, ayağı üstün gelir,
331. Hurma şurubu gibi ne varsa üzerine akar,[17]

---

16 İleride kral olacak Lugalbanda kastedilmektedir.

17 "Hurma şurubu" olarak çevrilen *lal*, "bal" anlamına da gelebilir.

332. Hurma şurubu gibi ne varsa üzerine taşar,
333. Ne gözcü ne komutan tanır,
334. Yiğidi ise güçlendirir,
335. Tanrıça Ninkasi'nin ahşap fıçı biralarıyla,
336. Uyku sonunda Lugalbanda'ya üstün geldi,
337. Dağların kutsal bitkisi *ilinnuš*-otundan bir yatak yaptı,
338. Bir koyun postu serdi, beyaz bir keten yorgan ile örtündü,
339. Orada su ile yıkanacak ev yoktu, yıkanacak yer buldu,
340. Ama "kral" uykuya değil, rüyaya yatmıştı,
341. Rüyaya; kapı, sürgülü kapı, engel olamaz,
342. Yalancıya yalan söyler; dürüste gerçeği,
343. Bir insanı mutlu edebilir, bir diğerine şarkı söylettirebilir,
344. Tanrıların sır kutusu,
345. Tanrıça Ninlil'in güzel yatak odası,
346. Tanrıça İnana'nın habercisi,
347. İnsanları çoğaltır, hayatta olmayan ses,
348. Rüyalar Tanrısı Zangara,
349. Lugalbanda'yı önce bir boğa gibi korkuttu,
350. Sonra anasına sokulan bir buzağı gibi ona yanaştı (ve dedi ki):
351. "Kim benim için yabani bir boğayı kesmek ister,
352. Kim yağını benim için eritmek isterse,
353. O benim kalaylı tunç baltamı almalı,
354. Demir hançerimi almalı,
355. Dağların kızıl yabani boğasıyla pehlivan gibi kapışsın, onu bir kahraman gibi devirsin,
356. (Boğanın) gücü çekilecek, doğan güneşin huzurunda onu kurban olarak sunduğu zaman,
357. Kızıl keçi ile dişi keçinin kafasını arpa gibi ezsin,
358. Bir çukura kanlarını akıtsın,
359. Akıtsın ki, kan kokusu çöle gitsin,
360. Dağ yılanlarına ulaşsın."
361. Lugalbanda rüyadan uyandı, titreyerek,

362. Gözlerini ovuşturdu, ürkmüştü,
363. Kalaylı tunç baltasını aldı,
364. Demir hançerini aldı,
365. Dağların kızıl yabani boğasıyla pehlivan gibi kapıştı, onu bir kahraman gibi devirdi,
366. (Boğanın) gücü çekildi, doğan güneşin huzurunda onu kurban olarak sundu,
367. Kızıl keçi ile dişi keçinin kafasını arpa gibi ezdi,
368. Bir çukura kanlarını akıttı,
369. Akıttı, kan kokusu çöle gitti,
370. Dağ yılanlarına ulaştı.
371. Gün doğarken,
372. Lugalbanda, Enlil'e seslendi,
373. An, Enlil, Enki ve Tanrıça Ninhursaga'yı,
374. Hazırladığı ziyafet sofrasına çağırdı,
375. Dağda bir yerde yaptı (bunu),
376. Sofra kurdu, sunu içkileri döktü,
377. Siyah bira, buğday birası ve tatlı şarap,
378. Tadı güzel şarap ve *gu₂-me-ze₂* birası,
379. Yaylanın üzerine serin suyu sunu olarak serpti,
380. Kızıl keçi eti kesti,
381. Ciğerleri ateşte çevirdi,
382. Ateşte tütsü gibi dumanlarını tüttürdü,
383. Tanrı Dumuzi'nin ağıllarından nefis tatlar getirmiş gibi,
384. Lugalbanda'nın hazırladığı güzel yemeklerden,
385. An, Enlil, Enki ve Ninhursaga keyifle yedi,
386. Kutsal ve ihtişamlı bir yer oldu orası,
387. Parlak Ay'ın sunağı gibi yaptı orayı,
388. Güneş'e ve Ay'a sunaklar yaptı tepede,
389. İkisinin de üstünü İnana'nın lapis lazuli taşıyla süsledi,
390. Ay Tanrısı Suen'in *da-šu-ka*-silahını(?) yıkadı,[18]
391. *Ankar*-mızrağını suyla kutsadı,[19]

---

18 ᵍⁱˢ*da-šu-ka*: Ritüellerde kullanılan bir obje.

19 Ankar: İnana'nın göksel silahı. Bir mızrak olabilir.

392. (Suen?), "göksel şehri" (ışığıyla) "yıkadı",[20]
393. Tatlı ekmekleri sunağa dizdi,
394. Tanrıların babası Enki için ... yaptılar,
395. Sonra gökler açıldı, ... ele geçirdi, ... vardı,
396. ... gibi, onlar ... vardı,
397. Güzel meyve veren incir ağacının dalları gibi,
398. Onların kolları asılı durur,[21]
399. Ay Tanrısı Suen'in seken ceylanları onlar,
400. Ninlil'in mutluluk kaynağı,
401. Onlar Fırtına Tanrısı İškur'un yaverleridir,
402. Keten ve arpa toplarlar,
403. (İçine girdikleri) yabani hayvanlar (bağları bahçeleri) talan eder,
404. Suen'in nefret ettiği isyancı ülkeleri fırtına (gibi) yerle bir ederler,
405. Fırtına gibi yerle bir ederler,
406. Uzun gündüzlerde uyurlar,
407. Dar akşam vakitleri evlere girerler,
408. Uzun süren gün ve kısa süren gece boyu yataklarda uyurlar,
409. Gündüz ... sevinç verirler (?),[22]
410. Ölü gecede aydınlık ovanın üzerinde uğuldarlar,
411. Esintide Güneş'in kırlangıçları onlar,
412. Bir evden diğerine girerler,
413. Bir sokaktan başka bir sokağa geçerler,
414. Konuşurlar, "Bize konuş," diye cevap verirler,
415. Anne ne diyecek diye merak ederler, büyük eceye cevap verirler,[23]
416. Yatak uçlarına ilişip uyurlar,

---

20 Ay ışığı altında büyük tanrıları ile Lugalbanda'nın Mezopotamya'da uzak bir yerde oluşturduğu meclis.

21 Destanın bu bölümünde, Sümer ve Mezopotamya halk geleneğinde gökyüzü ile bağlantıları olduğuna inanılan ruhsal varlıklar ve cinler anlatılmaktadır.

22 Okunamayan bazı işaretler olduğu için dize tam anlaşılmamaktadır.

23 Dizedeki "anne" ve "büyük ece", İnana olabilir.

417. ... başına vururlar,
418. Siyah ... çalarlar,
419. İnsanların ..., kapılarını kırar, sunu sofralarını bozarlar,
420. ... değiştirirler,
421. Kapı sürgülerini bağlarlar,
422. Kahraman, "adamı" baştan ayağa aydınlatıyor,[24]
423. Güneş, "adamı" baştan ayağa aydınlatıyor,
424. Sözü doğru, genç kahraman Güneş,
425. ... sözü kalbinde bilir,
426. Gökte ve yerde ... gizli bir büyü yaptı,
427. Genç Güneş'in ... büyüsü,
428. Anuna, büyük tanrılar, bile onu bilmiyor,[25]
429. O gün, Enlil'in yaveri(?) Güneş Tanrısı Utu'ya,
430. Gökyüzünün yüce elçilik makamı verildi,
431. Ülkeleri yargılama yetkisi de ... verildi,
432. ... tanrıların,
433. Şehrin ihtiyarları ...,
434. Gökte ve yerde büyü düzenlendikten sonra,
435. Genç Güneş'in düzenlediği büyü,
436. Anuna, büyük tanrılar, bile onu bilmiyor,
437. ...
438. ...
439 ...
440. ...
441. ...
442. Yeraltı dünyasının Enlil'i olan Güneş'in huzuruna ...,[26]
443. Ningal'in sakallı oğlunun huzuruna çıkabilirler,
444. Ay Tanrısı Suen'e verirler ...,

---

24 "Kahraman" ile Ningal'in oğlu Güneş Tanrısı (bkz. 152., 423. ve 424. dizeler), "adam" ile Lugalbanda kastedilmektedir (Vanstiphout 2003: 127, 162).

25 Anuna: Büyük tanrılara verilen bir ad.

26 Güneş Tanrısı'nın yeraltı dünyasının başı olduğuna inanılırdı. "Baştanrı" anlamında Enlil'e dair bir benzetme yapılmıştır.

445. Ülkelerin kaderiyle oynarlar,
446. Gecenin zifiri karanlığında kara yaban domuzunu bile görürler,
447. Öğlen Güneş'in huzurunda büyüsü söyleniyor,
448. Şarkısı gökte Güneş'in huzurunda söyleniyor,
449. *Udug*-cini, ... ecesi, (hiçbir) tanrı karşı gelemiyor,[27]
450. Onların ..., önlerinde olan,
451. An, Enlil ve İnana ve diğer tanrıların ve tanrıçaların huzuruna gelirler,
452. Bilirler ...,
453. Görürler ...,
454. Onlar ... pencereden ...,
455. Zubi Dağı'nın kapısı, Zubi Dağı'nın sürgüsü,
456. Gökte Tanrı Kalkal'ın ... topuzu,[28]
457. Yol ... İnana ... hayalet ...,
458. Zubi Dağı'ndan getirilen şimşir ...,
459. ... altın ... genç,
460. ... savaşa hazır dururlar,
461. Savaş ...,
462. Kalp ... İnana'nın lapis lazuli tapınağına ...,
463. Onlar İnana'nın savaşa hazır gözdeleri,
464. Onlar yedi savaş meşalesi, güçlüydüler,
465. Gecenin yarısında ...,
466. Zifiri gecede alev gibi yayılırlar,
467. Birlikte şimşek gibi çakarlar,
468. ... tam içinde savaşın,
469. Yükselen sel gibi kabaran,
470. Onlar İnana'nın savaşa hazır gözdeleri,
471. Onlar yedi savaş meşalesi, güçlüydüler,
472. Gökyüzünde (İnana) taç giyerken yanında sevinçle dururlar,
473. Başları ve gözleri karanlıkta parlar,

---

27 Okunamayan bazı işaretlerden dolayı dizenin tam anlamı belirsizdir.

28 Tanrı Kalkal olarak çevrilen sözcüğün anlamı belirsizdir.

474. Kulakları ... kayık ...
475. Çalılıklar arasında ... yaban domuzununki gibi ağızları var,
476. Savaşın ortasında dururlar,
477. Yaşamları ...
478. ...
479. Onlar İnana'nın savaşa hazır gözdeleri,
480. Göklerin Tanrıçası Nintud ile sayıları çoğalır,
481. Gökyüzündeki yaşam onların elindedir,
482. Yıldızların parlayan savaş baltasını, Gök ve Yer'in sonuna kadar taşır,
483. Tanrıça *Nin-tab-ku-libir*, taşır onu,[29]
484. Gün boyu gökyüzünü aydınlatan "Yıldız",
485. Kutsal odasından çıkan Güneş,
486. Gök'ün kutsal savaş baltasını biler,
487. "Adamın" yanında "yatan" adil bir tanrı o,[30]
488. Onlar kötü kalpli hain ruhlar,
489. Onlar ... ruhlar,
490. Onlar, Ay Tanrısı Nanna gibi, Güneş Tanrısı Utu gibi, elli ilahî gücün ecesi İnana gibi,
491. Gök ve Yer'in sınırında duruyorlar(?),
492. Felaket kâhini onlar,
493. Fesat çıkaran casuslar onlar,
494. ... yükseldi, ... yükseldi,
495. ... yükseldi, Büyük Ana onları Gök'e çıkardı,[31]
496. Çok sayıda yıldız Gök'e yükseldi,
497. Yay takımyıldızı, ..., Arabacı takımyıldızı,
498. Servili dağlar, sedirler (gibi görkemli?),
499. Savaş ağı gibi ufukları kapladılar,[32]

(...)

29 Dizede geçen tanrıça adı, İnana'nın bir unvanı olabilir.

30 Söz konusu *adil tanrı*, 485. dizedeki Güneş Tanrısı olabilir. Vanstiphout'a göre (2003: 162), "yatma" eylemiyle kişileştirilmiş olan balta veya adil tanrı, "adamı" (Lugalbanda'yı) korumak için geceleyin yanında yatmıştır.

31 Büyük Ana: Tanrıça İnana.

32 Devamında kaç dize olduğu bilinmemektedir.

LUGALBANDA ***ile*** *ANZUD KUŞU*

1. Lugalbanda dağların ücra bir yerindeydi,
2. Zabu Dağı'nın zirvesinde ilerliyordu,
3. Ne öğüt veren anası,
4. Ne de onunla sohbet edecek babası vardı yanında,
5. Ne tanıdığı, değer verdiği bir arkadaşı,
6. Ne de güvendiği birisi vardı,
7. Kendi kendine şöyle diyordu:
8. "[O] kuşa layıkıyla davranayım,
9. Anzud kuşuna layıkıyla davranayım,
10. Eşine güzel davranayım,
11. Anzud kuşunun eşi, Anzud'un çocuğu şerefine,
12. Ziyafet sofrası hazırlayayım,
13. Gökyüzü Tanrısı An, bana Tanrıça Ninguenaka'yı çağırsın,[1]
14. Dağlardan, ovalardan çağırsın,
15. O bilge kadın, annesinin gururu,
16. Tanrıça Ninkasi, o bilge kadın, annesinin gururu,
17. Onun mayalama fıçısı lapis lazuli taşından,
18. Bira fıçısı işlenmiş gümüş ve altın kaplı,
19. O, küplere bira doldururken sevinir herkes,
20. O, bira doldurup oturunca alkış kopar,
21. Sâki (Tanrıça Ninkasi), hiç usanmaz, yorulmaz, içkileri hazırlar ve sunar,
22. Küçük fıçılar yanında, kucağında. Tanrıça Ninkasi'nin,
23. İzniyle ben de iyi şaraplar ve içkiler sunayım!
24. Kuş, birayı içtiğinde mutlu olup,

---

1 Ninguenaka: Bira Tanrıçası Ninkasi'nin diğer adı. Lugalbanda, Anzud kuşu ve ailesini mutlu edebilmek için Tanrı An'ın kendisini Ninkasi gibi bir sâki yapmasını dilemektedir.

25. Anzud, birayı içtiğinde mutlu olup,
26. Bana Uruk askerlerinin gittiği yönü gösterir,
27. Bana kardeşlerimin gittiği yolu gösterir,
28. O günlerde, Enki'nin ihtişamlı bir "kartal" ağacı vardı,
29. Tanrıça İnana'nın akik-taşı dağının doruğunda,
30. Orada yeryüzünden bir kule gibi yükseliyordu,
31. Bir *aru*[2] gibi yayılıyordu dalları,
32. Gölgesi dorukları örtüyordu,
33. Giysi gibi sarıyor, keten gibi kuşatıyordu,
34. ("Kartal" ağacının) kökleri, *sagkal*-yılanları gibi,
35. Güneş Tanrısı Utu'nun yeraltı dünyasının yedi ağızlı nehrine kadar uzuyordu,
36. Servi ağacı yetişmeyen bu dağlarda,[3]
37. Yılanın sürünmediği ve tek bir akrebin bile görülmediği bu yerde,
38. Ortalıkta sadece küçük *buru-az* sürü kuşları,
39. Yuva yapmış ve yumurtalarını bırakmıştı,
40. Anzud kuşu da orada,
41. Yuva kurmuş ve oraya yavrusunu koymuştu,
42. Yuva ardıç ve şimşir ağacından yapılmıştı,
43. Kuş, yaş dallarla gölgelik yapmıştı,
44. Tan vakti, kuş gerindiğinde,
45. Gündoğumu, Anzud kükrediğinde,
46. Lulubi Dağları'nda[4] yer yerinden oynar,
47. Dişleri köpekbalığı(?) gibi, pençeleri kartal gibi,
48. Korkudan yabani boğalar tepelere,
49. Dağ keçileri dağlara kaçar.
50. Lugalbanda, her işin üstesinden gelmeyi biliyordu,
51. Tanrılara yaraşır tatlı ekmek hazırladı,
52. En seçkin yiyecekleri,

---

2 *Aru* sözcüğünün anlamı bilinmemektedir.

3 Enki'ye ait ağacın, ağaçların yetişmediği yükseklikte olduğu ifade ediliyor.

4 Lulubi Dağları: Zagros dağlık alanına verilen genel bir ad. Mezopotamya tarihi boyunca Lullubi teriminin karışık bir kullanımı vardır (bkz. Taş ve Adalı 2015).

53. *Giziešta*-ekmeğine bolca bal döktü,
54. Bunları buzağı gibi olan Anzud'un yavrusuna getirdi,
55. Yavruya kurutulmuş et verdi, koyunun yağını yedirdi,
56. Ağzına tatlı ekmekleri verdi,
57. Anzud'un yavrusunu yuvaya geri koydu,
58. (Yavrunun) gözlerine sürme çekti,
59. Başına beyaz sedir kokusu sürdü,
60. Başının üstünde kurutulmuş et astı,
61. Yuvadan uzaklaştı,
62. Servi yetişmeyen dağlarda Anzud'u bekledi,
63. O sırada kuş, yabani boğa avlıyordu,
64. Anzud, yabani boğa avlıyordu,
65. Canlı bir boğayı pençeleriyle tutmuştu,
66. Ölü bir boğa da boynundaydı,
67. Ağzı köpürüyordu,
68. Kuş, bir kez dolandı,
69. Anzud, bir kez dolandı,
70. Kuş, yuvasına seslendiğinde; Anzud, yuvasına seslendiğinde,
71. Yavrusundan ses çıkmamıştı,
72. İkinci kez yuvasına seslendiğinde,
73. Yavrusundan ses çıkmamıştı,
74. Oysa kuş ne zaman seslense,
75. Yavrusu yuvasından cevap verirdi,
76. Şimdi ise, kuş yuvasına seslendiğinde,
77. Yavrusu yuvasından cevap vermedi,
78. Kuş, acı bir çığlık attı, çığlığı gökyüzüne ulaştı,
79. Eşi "Eyvah!" diye haykırdı, haykırışı Abzu'nun[5] dibine kadar indi,
80. Kuşun "Eyvah!" çığlığını,
81. Eşinin "Eyvah!" çığlığını,
82. (Duyan) dağların ruhları, Anuna,[6]

---

5 Abzu: Göller ve nehirlerin kaynağı olan tatlı yeraltı suları.

6 Anuna, büyük tanrıları ifade eden bir terim olmakla beraber bu dizede dağ ruhlarının baştanrıları için kullanılmış olabilir.

83. Karıncalar gibi yuvalarına kaçtı,
84. Kuş, eşine dedi ki,
85. Anzud, eşine dedi ki:
86. "Nanna'nın ahırı kadar büyük yuvamda korkunç bir şey oluyor,
87. Sanki dağ aslanları bir lokma et için gelmiş dehşet saçıyor,
88. Kim yavrumu yuvasından alıp götürdü?
89. Kim küçük Anzud'u yuvasından alıp götürdü?"
90. Kuş yuvasına yaklaşırken,
91. Anzud yuvasına yaklaşırken,
92. Gördü ki yuva bir tanrının sarayı gibi döşenmiş,
93. Yavrusu yuvada uyuyordu,
94. Gözleri sürmeliydi,
95. Başından beyaz sedir kokuları geliyordu,
96. Kurutulmuş et, başının üstünde asılı duruyordu,
97. Kuş, onu sağ salim görünce çok sevindi,
98. Anzud, onu sağ salim görünce çok sevindi:
99. "Ben nehirlerin kaderini belirleyen prensim,
100. Enlil'in sevgilisi bereketli toprakları koruyan benim,
101. Babam Enlil beni buraya getirdi,
102. Dağların girişine büyük bir kapı gibi dikti beni,
103. Bir kader tayin edersem, kimse değiştiremez,
104. Buyruğuma kimse karşı gelemez,
105. Yuvama bunları yapan her kim ise,
106. Bir tanrı isen, seninle konuşmak istiyorum,
107. Seni dost bellerim,
108. Bir insan isen, kaderini ben belirlerim,
109. Kimse sana karşı gelemez bu dağlarda,
110. Sen "Anzud'un gücüne güç kattığı kahraman" olacaksın,
111. Lugalbanda, biraz çekinerek, biraz da sevinçle,
112. Biraz çekinerek, biraz da sevinçle,
113. Kuşu övmeye başladı,

114. Anzud'u övmeye başladı:
115. "Ey güzel gözlü kuş, bu bölgede doğmuşsun,
116. Ey güzel gözlü Anzud, bu bölgede doğmuşsun,
117. (Bu) sulak yerlerde yıkanırsın, eğlenirsin,
118. Her yerin prensi baban,
119. Gökyüzünü ellerine verdi, yeryüzünü ayaklarının dibine serdi,
120. Kanatların ağ gibi açılır gökyüzünde, ...
121. Yeryüzünde, dağlardaki yabani boğalar ve inekler pençelerinden kurtulamaz!
122. Sırtın, kil tablet yazanlarınki gibi (dik),
123. Göğsün, suyu yaran Yılan Tanrısı Nirah'ın göğsü gibi geniş!
124. Tüylerin göreni hayrette bırakan rengârenk bir bahçe gibi!
125. Dün her şeyimi sana getirdim, varlığımı sana emanet ediyorum,
126. 'Eşin anam olsun,' diyerek,
127. 'Sen babam ol,' diyerek,
128. Küçüklerin, kardeşlerim olsun,
129. Dünden beri servi ağacı bile yetişmeyen bu çorak dağlarda seni bekliyorum,
130. Eşini de selamlıyorum,
131. Seni selamlıyorum ve kaderimi belirlemeni istiyorum."
132. Kuşun hoşuna gitmişti bu sözler, dedi ki,
133. Anzud'un hoşuna gitmişti bu sözler, dedi ki,
134. Anzud, Kutsal Lugalbanda'ya dedi ki:
135. "Yaklaş, Lugalbanda'm,
136. Değerli taşlarla dolu bir kayık gibi kıymetin artsın; tahıl dolu bir kayık gibi,
137. Elma dolu bir kayık gibi,
138. Salatalık dolu bir kayık gibi, yığınlar o kadar yüksek ki gölgesi vuruyor,
139. Tarlaların hasadıyla güzelce doldurulmuş bir kayık gibi,

140. Kerpiç Kulab'a başın dik geri dön!"
141. Atalarını seven Lugalbanda kabul etmedi,
142. (Anzud): "İnana'nın sevgili oğlu Šara gibi,
143. Güneş ışığı gibi hızlı giden dikenli oklar at,
144. Ay ışığı gibi hızlı giden kamış oklar at,
145. O dikenli oklar vurduklarını boynuzlu yılan ısırmış gibi zehirlesin!
146. Baltayla balığı doğrar gibi büyü ile deşsinler,
147. Baltayla kesilmiş kütükler gibi bir arada uçsunlar."
148. Atalarını seven Lugalbanda kabul etmedi,
149. (Anzud): "Enlil'in oğlu Ninurta,
150. "Savaş Aslanı" miğferini başına taksın,
151. Büyük dağlarda yenilmezlik zırhını göğsüne geçirsin,[7]
152. Dağlarda ... (düşmana karşı) savaş ağı ... ,
153. Bir şehre sefere çıktığın zaman, ..."
154. Atalarını seven Lugalbanda kabul etmedi,
155. (Anzud:) "Tanrı Dumuzi'nin yayığından gelen bolluk,
156. Bütün lezzetli yağları ... ,
157. Bütün tereyağı, süt ve peyniri ..."
158. Atalarını seven Lugalbanda kabul etmedi,
159. *Kib*-kuşu gibi, tatlı su kamış yataklarının üzerinden uçan *kib*-kuşu gibi, cevap verdi,
160. Kuş onu dinledi,
161. Anzud, Kutsal Lugalbanda'ya dedi ki:
162. "Yaklaş, Lugalbanda'm,
163. Gönlünün istediği gibi olsun,
164. Boyunduruğa vurulmuş boğa yoldan sapamaz,
165. İnatçı bir eşek yola getirilir, yine de istediğini vereceğim,
166. Senin istediğin gibi kaderini belirleyeceğim!"
167. Kutsal Lugalbanda dedi ki:
168. "Bacaklarıma güç gelsin, hiç yorulmayayım,
169. Kollarımda güç olsun,
170. Kollarım uzanabilsin, gücüm hiç azalmasın,

---

7 Bir tür göğüs zırhı olabilir.

171. Güneş gibi, İnana gibi, yolculuk edeyim,
172. İškur'un yedi fırtınası gibi,
173. Ben de bir alev gibi sıçrayayım, şimşek gibi çakayım!
174. Göz diktiğim neresi varsa gideyim,
175. Gördüğüm her yere ayak basayım,
176. Gönlüm nereyi dilerse oraya gideyim,
177. Çarıklarımı canım nerede isterse orada çıkarayım!
178. Güneş, Kulab'a ulaşmama izin verince,
179. Bana lanet okuyanın neşesi kalmasın,
180. Benimle kavgalı olanlar 'Gitsin!' demesin!
181. Heykeltıraşlara senin heykellerini yaptıracağım, görenlerin nutku tutulacak,
182. Böylece adın Sümer'de yayılacak,
183. Büyük tapınaklarda heykellerin görülecek."[8]
184. Anzud, Kutsal Lugalbanda'ya dedi ki:
185. "Bacaklarına güç gelsin, hiç yorulma,
186. Kollarında güç olsun,
187. Kolların uzanabilsin, gücün hiç azalmasın,
188. Güneş gibi, İnana gibi, yolculuk et,
189. İškur'un yedi fırtınası gibi,
190. Sen de bir alev gibi sıçra, şimşek gibi çak!
191. Göz diktiğin neresi varsa git,
192. Gördüğün her yere ayak bas,
193. Gönlün nereyi dilerse oraya git,
194. Çarıklarını canın nerede isterse orada çıkar!
195. Güneş, Kulab'a ulaşmana izin verince,
196. Sana lanet okuyanın neşesi kalmasın,
197. Seninle kavgalı olanlar 'Gitsin!' demesin!
198. Heykeltıraşlara benim heykellerimi yaptır, görenlerin nutku tutulsun,
199. Böylece adım Sümer'de yayılacak,
200. Büyük tapınaklarda heykellerim görülecek,

---

8 Erken dönem tapınak kabartmalarında Anzud kuşu resmedilmektedir (Vanstiphout 2003: 164).

201. ... çarık gibi, ... ,
202. Fırat Nehri, ayaklarının dibindeki
bir su kanalı gibi olacak!"
203. Lugalbanda, kalan erzakı yüklendi,
204. Teker teker silahlarını kuşandı,
205. Anzud, göklerde uçuyordu,
206. Lugalbanda, yerde koşuyordu,
207. [Kuş] gökten askerleri seyrediyordu,
208. Lugalbanda yerde askerlerin ayaklarından kalkan tozu
görüyordu,
209. Kuş, Lugalbanda'ya dedi ki:
210. "Yaklaş, Lugalbanda'm,
211. Sana tavsiye vereceğim, dinle!
212. Sana bir şey söyleyeceğim, dinle!
213. Sana söylediklerim senin için yazdığım kaderindir,
214. Yoldaşlarına anlatma,
215. Kardeşlerine söyleme,
216. İyilikler vardır; kötü niyetliler de vardır; bu böyledir,
217. Ben yuvama gideceğim, sen de askerlerine git!"
218. Kuş, yuvasına döndü,
219. Lugalbanda, kardeşlerinin olduğu tarafa yöneldi,
220. Kutsal gölden çıkan pelikan gibi,
221. Abzu suyundan çıkan koruyucu ilahlar gibi,
222. Gök'ten Yer'e inen birisi gibi,
223. Lugalbanda kardeşleri ve askerler arasında belirdi,
224. Kardeşleri konuşmaya başladı,
askerler konuşmaya başladı,
225. Kardeşleri ve yoldaşları,
226. Onu soru yağmuruna tuttular:
227. "Yaklaş, Lugalbanda'm, demek buradasın!
228. Askerler seni öldüğünü sanıp bırakmışlardı,
229. Sen hiç koyunların yağından yemiyordun,
230. Koyunların taze peynirinden yemiyordun,

231. Kimsenin yalnız gitmediği büyük dağlardan, ovalardan,
232. Gidenin geri dönemediği o yerlerden,
nasıl oldu da dönebildin?"
233. Yine kardeşleri ve yoldaşları,
234. Onu soru yağmuruna tuttular:
235. "Bereket kaynağı dağ nehirleri,
236. Çok geniştir,
237. Nasıl su aldın? Nasıl içtin?"
238. Kutsal Lugalbanda dedi ki:
239. "Bereket kaynağı dağ nehirleri,
240. Çok geniştir,
241. Yan yatıp (uzanarak) kırbayla su aldım,
242. Bir kurt gibi uludum; çayırlarda avlandım,
243. Bir güvercin gibi toprağı gagaladım,
meşe palamudundan yedim."
244. Lugalbanda'nın kardeşleri ve yoldaşları,
245. Dediklerine inandılar,
246. Gün boyu, bir araya toplanan küçük kuşlar gibi,
247. Onu kucakladılar ve öptüler,
248. Yuvadaki *gamgam*-yavrusu gibi,
249. Ona yedirdiler, içirdiler,
250. Kutsal Lugalbanda'nın hastalığını çıkardılar,
251. Ardından tek vücut olup Uruk ordusunun arkasından yürüdüler,
252. Tepelerden yılanın saman içinde kıvrılması gibi yola devam ettiler,
253. Aratta'ya bir *danna* kadar yaklaşmışlardı,[9]
254. Aratta'yı çevreleyen siperlere, savunma kulelerine ve hendeklere,
255. Yakın bir yerde Uruk ve Kulab ordusu durdu,
256. Şehirden oklar yağmur gibi üzerlerine yağıyordu,
257. Taşlar, yıl boyu yağan yağmur gibi,

9 *Danna*: Uzunluk ölçü birimi. Dönem ve bölgeye göre değişir. Destanda kastedilen mesafe anlaşılmamaktadır.

258. Aratta'nın surlarından yağıyordu,
259. Günler geçti, aylar uzadı, yıl bitti,
260. Gökyüzünün altında ekinler sarardı,
261. Askerler tarlalara dehşet içinde bakıyorlardı,
korkuya kapıldılar,
262. Taşlar, yıl boyu yağan yağmur gibi,
263. Yollara düşüyordu,
264. Dikenli çalılıklar onları kuşatmıştı,
265. Ejderhalar onlara yaklaşıyordu,
266. Kimse şehre nasıl döneceğini bilmiyordu,
267. Kimse Kulab'a dönemiyordu,
268. Aralarında Güneş'in Oğlu Enmerkar,
269. Dinmeyen gürültü yüzünden korkuyordu,
bu çaresizlik canını sıkmıştı,
270. Şehre gönderebileceği birisini arıyordu,
271. Kulab'a gönderebileceği birisini arıyordu,
272. Kimse ona "Şehre ben giderim," demedi,
273. Kimse ona "Kulab'a ben giderim," demedi,
274. Orduya alınmış yabancı askerlere gitti,
275. Kimse ona "Şehre ben giderim," demedi,
276. Kimse ona "Kulab'a ben giderim," demedi,
277. "Açık-gözler" alayının önünde durdu,[10]
278. Kimse ona "Şehre ben giderim," demedi,
279. Kimse ona "Kulab'a ben giderim," demedi,
280. Bir kere daha yabancı askerlere gitti,
281. Kimse ona "Şehre ben giderim," demedi,
282. Kimse ona "Kulab'a ben giderim," demedi,
283. Bir kere daha "Açık-gözler" alayına gitti,
284. Birden Lugalbanda askerlerin arasından çıktı ve dedi ki:
285. "Kralım! Ben şehre giderim,
fakat kimse benimle gelmesin,
286. Kralım! Ben Kulab'a giderim,
fakat kimse benimle gelmesin."

10 Açık-gözler alayı: bkz. *Lugalbanda Dağ Mağarasında*, 70. dize.

287. (Enmerkar): "Peki, şehre, yalnız sen gideceksin!
288. Peki, Kulab'a, yalnız sen gideceksin!"
289. Gök ve Yer adına Lugalbanda yemin etti, (Enmerkar buyurmuştu ki): "Yemin et! Giderken Kulab'ın büyük ikonlarını ve sancağını elinden düşürmeyeceksin!"
290. (Lugalbanda), toplanan meclisinin önünde durdu,
291. Büyük bir dağ gibi duran otağında,
292. Güneş'in Oğlu Enmerkar,
293. Tanrıça İnana'ya öfke yağdırıp duruyordu:
294. "Bir zamanlar asil kız kardeşim Kutsal İnana'nın,
295. O Zubi Dağı'ndayken, kutsal kalbinde bana bir yer vardı,
296. Beni Kerpiç Kulab'a almıştı,
297. O zamanlar Uruk'un çevresi bataklıktı, her taraf su idi,
298. Çorak yerlerinde çöl ağaçları yetişirdi,
299. Orada büyük ve küçük kamışlar yetişirdi,
300. Eridu kentinin kralı Tanrı Enki,
301. Kamışları bana kestirdi ve bataklığı kuruttum,
302. Elli yıl boyunca kanallar açtım, tapınaklar inşa ettim ve toprağı ektim, elli yıl boyunca çalıştım,
303. Sonra bütün Sümer ve Akkad ülkesine,
304. Tarım nedir bilmeyen barbar Martu halkı saldırır diye,
305. Çöl boyunca ağ gibi uzayıp giden Uruk surları var,
306. Fakat şimdi, bu yerde, gücüm tükendi,
307. Buzağı anasına nasıl bağlıysa ordum da bana öyle bağlı,
308. Anasına öfkelenip evi terk eden çocuk gibi,
309. Asil kız kardeşim Kutsal İnana,
310. Kaçıp Kerpiç Kulab'a gitti,
311. Şehri sevip benden nefret edebilir mi?
312. Şehri bana neden bağladı o zaman?
313. Şehri sevip benden nefret edebilir mi?
314. Şehri bana neden bağladı o zaman?
315. *Nu-gig* (rahibesi İnana), Anzud'un yavrusu gibi,[11]

---

11 Bkz. *Enmerkar ile Ensuḫkešdana*, 97. dize.

316. Benden uzaklaşsa da,
317. Kutsal odasına kapanarak beni terk etse de,
318. Bıraksın Kerpiç Kulab'a gireyim,
319. O gün mızrağımı bırakırım,
320. O gün kalkanım düşer,
321. Git asil kız kardeşim Kutsal İnana'ya bunları söyle."
322. Bunun üzerine Lugalbanda kralın otağından ayrıldı,
323. Kardeşleri ve yoldaşları,
324. Ona, sürüye girmek isteyen yabancı bir köpekmiş gibi havlıyorlardı,
325. O (Lugalbanda) da sürüye girmek isteyen yabancı bir eşek gibi tepiniyordu,
326. [Kardeşleri]: "Kral için Uruk'a başkası gitsin!"
327. "Güneş'in Oğlu Enmerkar için."
328. [Lugalbanda]: "Kulab'a tek başıma gideceğim, kimse benimle gelmesin!"
329. [Kardeşleri]: "Neden yolu tek başına gidesin? Yanında bir yoldaşın olmasın mı?
330. Eğer koruyucu tanrımız seninle gelmezse,
331. Eğer koruyucu ruhumuz seninle gelmezse,
332. Sen bir daha aramızda durmayacaksın,
333. Oturduğumuz yerde oturmayacaksın,
334. Ayaklarımızın bastığı yere ayağın basmayacak,
335. Kimsenin yürüyemediği o büyük dağlardan,
336. Kimsenin insanların arasına dönemediği o yabandan."
337. [Lugalbanda]: "Zaman geçiyor biliyorum, hiçbiriniz bu geniş toprakları benimle katetmeyecek!"
338. Kardeşlerinin dediklerine karşın,
339. Yoldaşlarının endişelerine rağmen,
340. (Lugalbanda) yol için kalan erzakı yüklendi,
341. Teker teker silahlarını kuşandı,
342. Dağ eteklerini, zirveleri, yaylaları geçti,
343. Anšan ülkesini bir uçtan diğer uca katetti,[12]

---

12 Anšan: İran'da merkezi Tall-i Malyan olan dağlık ülke.

344. Beş, altı, yedi, dağ silsilesini aştı,
345. O akşam, henüz Kutsal İnana'ya sunu sofrası hazırlanmadan,
346. Güzel binaları kerpiçten yapılmış Kulab'a sevinçle ayak bastı,
347. Tapınağa geldiğinde kraliçesi Kutsal İnana,
348. Sedirde oturuyordu,
349. (Lugalbanda), eğilerek onu selamladı,
350. İnana, Lugalbanda'ya "Gök Ejderi" unvanlı eşi Çoban Dumuzi'ye bakar gibi,
351. Kutsal Lugalbanda'ya (sevgiyle) baktı,
352. Oğlu Tanrı Šara'ya konuşur gibi,
353. (Şefkatle) Kutsal Lugalbanda ile konuşmaya başladı:
354. "Yaklaş, Lugalbanda'm,
355. Şehirden neden geldin, ne haber getirdin?
356. Aratta gibi uzak bir yerden buraya tek başına nasıl geldin?"
357. Kutsal Lugalbanda dedi ki:
358. "Kardeşinizden, size ondan haber getirdim. O dedi ki,
359. Güneş'in Oğlu Enmerkar dedi ki:
360. 'Bir zamanlar asil kız kardeşim Kutsal İnana'nın,
361. Zubi Dağı'ndayken, kutsal kalbinde bana bir yer vardı,
362. Beni Kerpiç Kulab'a almıştı,
363. O zamanlar Uruk'un çevresi bataklıktı, her taraf su idi,
364. Çorak yerlerinde çöl ağaçları yetişirdi,
365. Orada büyük ve küçük kamışlar yetişirdi,
366. Eridu kentinin kralı Tanrı Enki,
367. Kamışları bana kestirdi ve bataklığı kuruttum,
368. Elli yıl boyunca kanallar açtım, tapınaklar inşa ettim ve toprağı ektim, elli yıl boyunca çalıştım,
369. Sonra bütün Sümer ve Akkad ülkesine,
370. Tarım nedir bilmeyen barbar Martu halkı saldırır diye,
371. Çöl boyunca ağ gibi uzayıp giden Uruk surları var,
372. Fakat şimdi, bu yerde, gücüm tükendi,

373. Buzağı anasına nasıl bağlıysa ordum da bana öyle bağlı
374. Annesine öfkelenip evi terk eden çocuk gibi,
375. Asil kız kardeşim Kutsal İnana,
376. Kaçıp Kerpiç Kulab'a gitti,
377. Şehri sevip benden nefret edebilir mi?
378. Şehri bana neden bağladı o zaman?
379. Şehri sevip benden nefret edebilir mi?
380. Şehri bana neden bağladı o zaman?
381. *Nu-gig* (rahibesi İnana), Anzud'un yavrusu gibi,[13]
382. Benden uzaklaşsa da,
383. Kutsal odasına kapanarak beni terk etse de,
384. Bıraksın Kerpiç Kulab'a gireyim,
385. O gün mızrağımı bırakırım,
386. O gün kalkanım düşer,
387. Git asil kız kardeşim Kutsal İnana'ya bunları söyle.'"
388. Kutsal İnana ona dedi ki:
389. "Pırıl pırıl akan tertemiz nehrin kenarında,
390. Suları kırbamdaki su kadar temiz olan nehirde,
391. Kıyıda ve çayırların orada,
392. Bal otu yiyen *suḫur-maš* balığı var,[14]
393. Meşe palamudu yiyen *kiĝ$_2$-tur* balığı var,
394. İçlerinden biri sazanların en büyüğü *ĝiš-šeš* balığı,
395. Mutlu mutlu yüzer ve oynar,
396. Pullu kuyruğuyla, o kutsal yerde eski kamışların arasında gezinir,
397. Ilgınlar, çok sayıda,
398. Oradan su al,
399. Orada tek başına duran, orada tek başına duran,
400. Bir ılgın göreceksin, (suyun) kenarında,
401. Güneş'in Oğlu Enmerkar,
402. Ilgını kesip ondan sepet örsün,
403. Kıyıdaki eski kamışlardan koparıp toplasın,
404. Sazanların en büyüğü *ĝiš-šeš* balığını (suda) arasın,

---

13 Bkz. *Enmerkar ile Ensuḫkešdana*, 97. dize.

14 *Suḫur-maš*: Bir tür sazan.

405. Yakalasın, pişirsin, süsleyip bana sunsun,
406. Böylece İnana'nın savaş gücü Ankar doyacak,
407. O zaman (Enmerkar'ın) askerleri başarılı olacak,
408. (Düşmanlar), Aratta'ya hayat veren yeraltı sularından içemeyecek,
409. (Enmerkar), (Aratta) şehrinin madenlerini ve maden işçilerini korursa,
410. İşlenmiş taşlarını ve taş ustalarını korursa,
411. Şehri yenilerse ve yerleşime izin verirse,
412. Aratta ve madenleri onun olacak."
413. Aratta'nın kale burçlarına parlak lapis lazuli taşı döşendi,
414. Yüksek binaların duvarlarını kırmızı kerpiçle ördüler,
415. Kil yerine kalay kullandılar,
416. Servili dağlardan çıkarılan (kalaylar).
417. Kutsal Lugalbanda'ya övgüler olsun!

Kaynakça

——. *Enmerkar and Ensuḫkešdana-A Sumerian Narrative Poem.* Çev. Berlin, A.. The University Museum, Philadelphia, 1979.
——. *Enmerkara und der Herr von Arata. Ein ungleicher Wettstreit.* Çev. Mittermayer, C.. Academic Press Fribourg ve Vandenhoeck & Ruprecht, Fribourg ve Göttingen, 2009.
——. *Epics of Sumerian Kings: The Matter of Aratta.* Çev. Vanstiphout, H.. Society of Biblical Literature, Atlanta, 2003.
——. *Bâbil Yaratılış Destanı, -Enuma Eliş-.* Çev. Adalı, S. F. ve Görgü. A. T.. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 2016.
Alster, B.. "On the Earliest Sumerian Literary Tradition", *Journal of Cuneiform Studies* 28: 109-126, 1976.
Aydın, N.. *Büyük Sümerce Sözlük.* Türk Dil Kurumu, Ankara, 2013.
——. *The Literature of Ancient Sumer.* Çev. Black, J., Cunningham, G., Robson, E. ve Zólyomi, G.. Oxford University Press, Oxford, 2004.
Glassner, J.-J.. *Mesopotamian Chronicles.* Society of Biblical Literature, Atlanta, 2004.
Halloran, J. A.. *Sumerian Lexicon.* Logogram Publishing, Los Angeles. 2006
Hansman, J. F.. "The Question of Aratta", *Journal of Near Eastern Studies* 37: 331-336,1978.
Jacobsen, T.."Lugalbanda and Ninsuna", *Journal of Cuneiform Studies* 41: 69-86, 1989.
Köroğlu, K.. *Eski Mezopotamya Tarihi: Başlangıcından Perslere Kadar.* İletişim Yayınları, İstanbul, 2006.
Majidzadeh, Y.. "The Land of Aratta", *Journal of Near Eastern Studies* 35: 105-113, 1976.
Michalowski, P. "Mental Maps and Ideology: Reflections on Subartu" (s. 129-156.), Ed. H. Weiss. *The Origins of Cities in Dry-Farming Syria and Mesopotamia in the Third Millennium BC.* Four Quarters Publishing, Guilford, Connecticut, 1986.
Potts, D. T.. "Exit Aratta: Southeastern Iran and the Land of Marhashi", *Nāme-ye Irān-e Bāstān* 4: 1-11, 2004.

Hurowitz, V. A.. "The Mesopotamian God Image, from Womb to Tomb", *Journal of the American Oriental Society*, 123: 147-157, 2003.

Taş, İ., ve S. F. Adalı, "Çivi Yazısı Geleneğinde Lullu Halkı", *KUBA-BA Arkeoloji-Sanat Tarihi-Tarih Dergisi* 24, 21-35, 2015.

Tinney, S. (Ed.). *The Pennsylvania Sumerian Dictionary*. The Babylonian Section of the University Museum, Philadelphia, 2006. (http://psd.museum.upenn.edu/epsol/html)

MÖ 22.-17. yüzyıllara tarihlenen pek çok nüshaya göre, Mezopotamya'da destanlarıyla öne çıkan üç büyük Uruk kralı Enmerkar, Lugalbanda ve Gılgamış'tır. Elinizdeki eser, Sümer Kral Listesi'*nde Uruk kentini kurduğu ve 420 yıl boyunca hüküm sürdüğü rivayet edilen Enmerkar ile Ur kent devletinin hâkimiyetine girmeden önce ülkeyi 36 yıl boyunca yöneten son kral Lugalbanda'nın destanlarını içermektedir. Enmerkar'ı konu alan "Enmerkar ve Aratta Kralı" ile "Enmerkar ile Ensuḫkešdana"; Luganbanda'yı konu alan "Lugalbanda Dağ Mağarasında" ve "Lugalbanda ile Anzud Kuşu" destanları Sümerceden çevrildi ve Türkçede ilk kez Hasan Âli Yücel Klasikler Dizisi'nde okurla buluşuyor.*

Selim F. Adalı: Sydney Üniversitesi'nde Klasik ve Eski Çağ öğrenimi görmüştür. Mezopotamya edebiyatı, dini metinler ve Asur İmparatorluğu hakkında bilimsel çalışmalar yürütmekte; Bâbilce, Sümerce, Hititçe, Eski İbranice ve Eski Yunanca dersleri vermektedir. Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Tarih Bölümü'nde öğretim üyesi olarak çalışmaktadır.

Ali T. Görgü: Ankara Üniversitesi DTCF Dilbilim Bölümü'nden mezun oldu. Türkçenin Eğitimi ve Öğretimi alanında yüksek lisans yaptı. Avusturya devletinin bursuyla araştırmalarını bir süre Avusturya'da sürdürdü. Bazı dergilerde öyküleri, incelemeleri yayımlandı. Bilkent Üniversitesi, İnsani Bilimler ve Edebiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak çalışmaktadır.

KDV dahil fiyatı
10 TL